

دملا امیردپوان

ترتیب
دمحمد معصوم هوتک

اوکویل-کاناڊا

مارچ ۲۰۰۲ع

Ketabton.com
www.hotakonline.com

دملا اميرديوان

ملا امير او دپوان يې

دملا امير د دپوان دغه نسخه ، چي ماد چاپ له پاره تياره كړه ، ماته د ۱۳۲۵ ش كال په سر كي په كندهار كي لاس ته راغله او تركتولو وروسته يې راته څرگنده سوه چي دانسخه دارواښاد حاجي دوست محمد بړيڅ له كتب خانې راوتلې وه^۱. حاجي صاحب مرحوم پخپل قلم ځای ځای د شاعر نوم دنوموړي خطي نسخې پرڅنډو كښلې و^۲.

دملا امير دپوان دحجم له مخي وړوكي دپوان دئ او (۸۰) غزلي او نظمو نه لري خودالفېي دټولو پټيو غزلي پكښې سته . دپای پاني يې د (ياء) ردیف ته رسېدلي دي خو څوپاني يې كڼو دي . مادانسخه تر موندلو څومياشتي وروسته دزبري په جريده (د۱۳۲۵ ش كال ۹ - ۱۰ گڼه) كي معرفي كړه او دهغي ليكني لنډيز دلته مكرر انقلوم :

^۱ حاجي دوست محمد بړيڅ دسراج الملت والدين امير حبيب الله خان دپاچهۍ په دوهم كال (۱۲۸۲ ش) په كندهار كي زېږېدلی او دظاهرشاه دپاچهۍ په شپږدېشم كال (۱۳۴۸ ش) په كندهار كي وفات او پخپله پلرنۍ هديره كي ښخ دئ . پلاريې قيام الدين خان اونيکه يې محمد يوسف اخوندزاده نومېدی . دحاجي دوست محمد بړيڅ پېشه سوداگري وه او دڅورلسمي هجري شمسي پېړۍ په دېرشمو كلونو كي يې د كندهار د شاه بازار په ختيځه راسته كي دپونبلي چارو شمال ته د خارجي بوټونو پلورنځی درلود . حاجي صاحب په پښتو ژبه د نثر په برخه كي قلم چلاوه او يوه غني كتابخانه يې درلوده چي د پښتو وپارسي و عربي ژبو خطي نوادريې پكښې خوندي كړي وو . دده كتابتون په كندهار كي دارواښاد محمد حليم سلېمي (۱۳۸۴ ش مړ) تركتابتون وروسته دخطي نسخود كيفيت او كميت له دركه مشهوره كتابخانه وه . دبايزيدروښان نوې موندل سوې رساله ، چي دعلم درسا لي په نامه په ۱۳۲۴ ش كال دارواښاد سرمحقق دوست شينواري په سريزه او سمون په كابل كي خپره سوه ، دحاجي دوست محمد بړيڅ له كتابتون څخه راوتلي وه . دحاجي دوست محمد بړيڅ زوی نور احمد بړيڅ هم دپښتو ژبي ليكوال او دطالع افغان اخبار پر كاره همكارو . نور احمد بړيڅ په ځواني كي مړ سو (دی بايد له ارواښاد پوهاند ډاکټر نور احمد بړيڅ سره مغالطه نه سي) .

^۲ زه (هوتک) د نوموړي ليک دده د کتابتون دنورونسخود کتلوله خاطره پېژنم اوزماپه کتابتون كي دحاجي دوست محمد بړيڅ په قلم داخوند دروبزه دمخزن الاسلام ځيني برخي سته چي دخپل کتابتون ديوي نسخي اودارواښاد سلېمي دکتابتون دکومي نسخي تر مقابله کولو وروسته يې يادابنت کړي دي . دحاجي صاحب مرحوم ليک په نسبتاً ښکلو خطونو كي راتلاي سي .

د ملا امیر دیوان

ملا امیر د خور لسمي هجري قمري پېړۍ په سرکي په کندهارکي يوله هغو شاعرانو څخه و ، چي مردف دېوان يې درلود او شعرونه يې دخلکو خولوته لوېدلې وو . هسي خوپه پښتنو شاعرانو کي مـورـد (امير) او (امير محمد) په نامه څوتنه پېژنو ، خوپياوړي محقق پوهاند عبدالشکور رشاد د پښتانه شعراء په دريم ټوک (۸۲۷ مخ) کي د امير په نامه يوشاعر معرفي کړی دئ ، چي زموږ تریخت لاندي ملا امير سره يې ځيني گډه وجوهات سته . دی ليکي :^۳ امير په خټه پوپلزی و ، د کندهار د تلوکان^۳ په کلي او سپده دده د پښتو مردف دېوان شته او د پارسو او عربي دېوانونو د لرلو په باب يې هم خبري کيږي .... دده ژوند د ۱۲۹۱ هـ ق کال^۴ په حدودو کي ټاکلای شو او عمر يې تر ۹۵ کالو پوري رسېدلی دې . له دېوانه څخه يې معلومېږي ، چي د ژوند وروستي کلونه يې په گرش (هيلمند) کښي تير کړي دي .^۵

ددغي ليکني په استناد د ((فرهنگ زبان و ادبيات پښتو)) محترم مولف هم دده يادونه کړې ده . په پښتانه شعراء کي د امير د کلام د (ی) ردیف څلور پښتو بيتونه خوندي دي . زه په غوڅه توگه حکم نه سم کولای ، چي (امير) او (ملا امير) به يوسړی وي . د (امير) په باب خو لوی محقق پوهاند رشاد ليکي ، چي ظريفه او شوخه طبعه يې درلوده . د ملا امير په دېوان کي ماد ظرافت او شوخی صريحه نمونه ونه موندله . خو د عصر او وخت نژدېوالي اود اوږده عمر تېرول او د ملا امير په

^۳ تلوکان د کندهار د پنجوايي ولسوالۍ مربوط کلی دئ ، چي د کندهار ښار لويديځ لورته پروت دئ .
شاوخوا يې دانگور و باغونه دي . د پښتو او فارسي ژبي شاعر او د تاليفاتو څښتن ساگزی ملاحسن اخوند (۱۱۷۷- ۱۲۴۵ هـ ق) د همدغه تلوکان دئ . فارسي دېوان يې چاپ سوی دئ . زما (هوتک) سره يې يوه ښکلې قلمي نسخه سته ، چي دهرات د نائيب الحکومه سعد الدين خان د زوی عبدالعلي خان (خان آغا ؟) په پرمانيست د (محمد رحيم الکوزي قندهاری الاصل ساکن هرات) په قلم ليکل سوی دئ .
^۴ دغه کال په پښتانه شعراء کي ۱۳۹۱ هـ ق راغلی دئ ، چي چاپي غلطی ده . دغه غلطی زما په پورتني مقاله کي ، چي په (زيري) جريده کي خپره سوی ده ، بياتکرار سوی ده . د مقالې تراچاپ وروسته ما افاضل استاد په دې باب خبري هم وکړې او ما وعده ورکړه ، چي دغه غلطی به يو وخت سموم . دادئ اوس اووه ويستمه د مارچ ۲۰۰۶ ع) مي خپله ژمنه پوره کړه .

دملا اميرديوان

دېوان کي د (نهرسراج ويالې) يادونه⁵ (۱) بيا هغه وجوهات دي، چي ددوی ترمنځ شريک دي. د اوسنيو ماخذونو، روايتو او دېوان څخه دا فيصله گرانه ده، چي ((امير)) او ((ملا امير)) به يوشاعروي. په هر صورت زه اوس دی د ((ملا امير)) په نامه دموجوده دېوان له مخي تاسي ته دريپېژنم او دېوان يې درته معرفي کوم. نوره څېړنه به راتلونکي ته پرېږدو. گوندي داسي مواد لاس ته راسي، چي ددې موضوع له سپينېدو سره مرسته وکړي.

زما د کتابتون په خطي نسخو کي دملا اميرديوان سته، چي نوم يې ((مخبر العشق جديدي)) پرايښی دی. ديوان مردف او دپای له خوانيمگري دی. دوروستی پاني رکاب يې (خما مقصود) ليکلی دی، چي دا کلمات دراتلونکي مخ دلومري بيت شروع ده. نسخه پر عادي کاغذ په توره سپاهي ليکل سوي ده او دې پر بې سليقي او بېسواده کاتب کار معلوميري. څرنگه، چي دېوان نيمگري دی، دکاتب نوم او د ليکلو کال يې نسته. د دېوان پرڅنډو څوځايه ۱۳۲۷ او يوځای ۱۳۲۸ کښل سوي دي. نه پوهېږم، چي دابه د ليکلو کال يا کلونه وي که يا؟ د دېوان ټولي غزلي اتياوو ته رسيري او د(ی) رديف هغه څلوربيته، چي د پښتانه شعراء په دريم ټوک (۸۲۷مخ) کي خوندي دي، دلته نسته. که (امير) او (ملا امير) يوشاعروي، نوښايي دغه بيتونه به په هغو پانوکي وي، چي ضايع سوي دي. د دېوان پيل داسي دی:

له بسم الله وروسته. هذا کتاب مخبر العشق جديدي.

نن مشغول سه په الحمد و په ثنا   په دهان کښي دي چليږي ژبه ستا

⁵ دنهرسراج دويالې يادونه زه پردې خبره دليل بولم، چي ملا اميرپه هيلمند کي هم استوگنه کړې ده او احتمالا په ((گرش)) کي.

د ملا امیر دیوان

هر بنده لــــره لازم ثنا گو یی ده په قرآن کښي بیان کړی پاک مولا

++++

له د پوان څخه یې مادده د ژوند په باب زیات مشخص ټکي ونه موندل .
دامیر حبیب الله (۱۳۱۹ - ۱۳۳۷ هـ ق) یادونه یې خوځایه کړې ده:

د سراج المله والدين بنــــه د بده ده
ملا امیر دده دو عاگوى⁶ نه د فرنگ یم

او یا:

د پردي عــــمرد امیر حبیب الله وي
تر سایه لاندې ناست امتیان ستا محمد
تل مشغول د قندهار پــــه آبادي ده
اوس مشغول په نهر سراج نهر اعلی محمد
نهر سراج به خدای معمور که وخت نژدې دی
ملا امیر فقیر دو عاگوى ده هر صبا محمد

د نهر سراج واله (ویا له) په ۱۳۲۵ هـ ق کال دهیلمند له رود څخه افتتاح
سوه⁷

د د پوان د (ب) ردیف دیوې غزلي مقطع داسي ده:

دیارلس صدی هــــم شپږویشته کاله
وو تېر شوي ملا امیر بیان کوي له هره باب

⁶ ((دو عاگوى)) باید دوې څپې ولوستل سي.

⁷ حبیبی - عبدالحی پوهاند - د افغانستان تاریخي پېښلیک - ۲۲۲ مخ

دملا اميرديوان

ديارلس سوه شپرويشت هـ ق كال داميرحيب الله دپاچهي اووم كال
دئ. له دي ټولو خبروځه څرگندېږي ، چي داميرحيب الله دپاچهي
دوران دملا امير د شاعري د اوج زمانه ده . په دغه وخت كي دي سپين
ږيري دي ځكه وايي :

ملا امير په سپينه ږيره تل ژړا کړي
راشه زما پر غريبۍ وکړه پوښتنه

++++

اشعاريې دده پر علم او پوهي باندي شاهدي ورکوي . دتصوف خوايې
درنه ده . اخلاقي شعرونه هم لري . له اشعاروځه يې معلومېږي ، چي
ملا امير په سلوک كي دنقشبنديه طريقي پيرو دئ . دسلوک اوسير
پراوونه داسي بيانوي :

دوحدت له باغه درخته رانېکاره شوه
نه يې مثل په زمين لکه نشتر و

.....

د توحيد ترسوزن ووزه که يکتا يې
که دوتا يې ځان يکتا کړه يک بشر

.....

محبت د خدای نـهال پر خپل زرگي کړه
او بـه يې په چشمه د شريعت
اسـم ذات د زړه صيقل د سالکانو
تصفيه د زړه راځي پـه طريقت
بيا به کشف و کرامات درته حاصل شي
پوشيده لـره دا حال د حقيقت
معرفت مي شناخت د خدای پر خپل طاقت ده

دملا اميرديوان

((ملا امير)) تعريف کــــوي دمعرفت

په دېوان کي يې يوه تقريبا بشپړه فارسي غزله او خوشير وشکر بيتونه سته. فارسي شعريې دتيتي سويې شعردئ او خوندرنه دئ.^۸

+++++

+

دادهغي ليکني لنډيزو ، چي ماشل کاله وړاندي دکابل په زېري جريده کي خپره کړې وه^۸. تردې وروسته مي ددېوان قلمي نسخه د چاپ له پاره تياره کړه. اودتيارسوي متن يوه برخه مي (د ق ترديفه) پخپل خط په يوه جلا کتاب کي پاکنويسه کړه اونورکارله گران هيواد څخه دراوتلوله اسيته نيمگورپاته سو. دامتن اوخطي اصل يې له هيواده راته زمامورکراچي ته راورساوه اوماياله خانه سره کاناداته راوړ(۱۹۹۲ع). سرکال مي دکاغذوله منځه دامتن راوايست له سره مي وکوت اوکمپيوټري چاري مي يې بشپړي کړې اودخپلو هغو ليکنو په تاخچه کي به يې کنسېرډم، چي زماناچاپ اثار دچاپ په انتظار پکښې پراته دي.

دنوي کتني په ترڅ مي لازمه وبلل داخوتکي نورهم پرخپله پخوانۍ ليکنه باندي ورزيات کړم:

ملا اميردمتوسطي درجې ملا ، دتيتي سويې شاعر، دلورجوش و خروش مخلص سالک دئ اوپه سلوک کي دنقشبنديه طريقي لاروي دئ. دېوان يې له يوڅوغلورپرته نورټول دسيراوسلوک مسئلوته وقف کړئ دئ اودتصوف غامض اوپېچلي موضوعات يې په ډېرساده

⁸ دنوموړي مقالې بشپړمتن زما دناچاپه اثر "کچکول" په لومړي ټوک ۲۲ مخ کي خوندي دئ.

دملا اميرديوان

شعري بيان ڪري دي .دده شعرله لويه سره هم فوق العاده ساده اوله هنري مزيتته خالي دئ اوفني کمزوري، قافيوي نيمگرتياوي اودوزن ناهماهنگي .بي دلوستونکي مخي ته ڊپري راڻي، خودتصوفي اړخ زياتوب بي دشعري قابليت د نه ورتيا له امله دشعر خوند ورننگ نور هم ورپيکه ڪري دئ . ده ته خپل شعرکله کله دومره لورنڪاره سوي دئ چي وايي پخته کار سالک به بي په بيان پوهبري (د ن رديف) خو حقيقت دادئ چي دده په شعري مفاهيم بيخي په ساده پيرايه کي بيان سوي دي .شاعرتنه دسيروسلوک او طريقت پرورشوباندي خان بالغ بنڪاري اود دستار ترلوتمه لري (د ع رديف) خو ڳاي بيا پخپله ورته خان ناقابل ايسي (د ف رديف) .شاعردسلوک دلاري خطرات هم له پامه نه دي اچولي اودآيات وحديث په استشهاد وايي چي په طريقت تربل هر مسلک د ملحدی خطرہ ڊبره ده (د ه رديف) . دي دخطرڳاي هم دخپلي تجربې اوپوهي له مخي نويو سالکانوته وربسي (د ن رديف) .

شاعر غواري دڳينو کلماتو په راوړلوسره خپله تواضع اوانڪسار تمثيل ڪري اودخان له پاره د(کمينه ، دون همته ....) کلمات ڪاروي خو ددغو کلماتو مروجي معناوي دعجزو انڪسار بنڪارندويي نه کوي ، بلکي استعمال بي دلاسه لاد شخصيت ددرناوي پله سپکوي .

دملا اميرپه دپوان کي ديولتاريخي پېڻويادونه سوې ده چي مايي دلومري وارمعرفي په ليکنه کي مثالونه راوړي دي اوتاسي بي يوه برخه وړاندي ولوستل (دسراج الملت والدين اميرحبيب الله خان ، دکندهار دنايب الحکومه يادونه اودنهرسراج دويالي دکيندلوکار) . ددي پر څنگ دي وطن ته دروسانودراتگ خبرداري اودهغوپه مقابل

دملا اميرديوان

کي دغزا او جهاد هڅونه کوي (د * و * رديف) چي مادهمدي متن په (۲۱) مخ (۱) حاشيه کي تبصره پرکړې ده.

دملا امير شعري ژبه په عمومياتو کي دلويديځي لهجې ځانگړتياوي لري او په خصوصياتو کي بيا د هيلمندا وروزگان د شاوخوا پښتنو ژبه تمثيلوي. دی ځای ځای د شعري اړتيا له اسسته د کلماتو وروستي حرکتونه غورځوي او نعمتونه د نعمتون په شکل کاري.

داوه هغه ټکي چي يادونه به يې دملا امير د شعريه پوهېدلو کي مرسته وکړي.

محمد معصوم هوتک

اوکويل - کاناډا

۲۷ مارچ ۲۰۰۲ع

دملااميرديوان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نن مشغول شه په الحمد و په ثنا
په دهه — ان کښي دي چلېږي ژبه ستا
ه — ربنده ل — ره لازم ثنا گويي ده
په ق — ران کښي بيان کړي پاک مولا
صد درود و صد — سلامه دي انعام وي
له ما خ — واره امتي پر خپل پېشوا
ه — م پر آل ه — م پر اصحابو دده باندي
ه — م پ — رواړه گذشته و و انبيا
که ظاهر — رباطن الف شوې مردانه يې
په لباس د (ج) په پت شي س — رتپا⁹
که د (ز) نسبت دي و ک — و خپل نفس ته
پر دغه — تقصير همېش ک — و ه ژړا
ښه محکمه پيال — ه نوش د قناعت کړه
بې صبري ده بدبختي ل — و يه بلا
شفقت د فقير و ع — ظ و نصيحت دی
زياتي نه ل — و ري قدرت د ضرب پر چا
راش — و نيسه محکم دربار محکمه¹⁰
خان ورگ — ک — په په مجلس دا وليا
هر گناه ل — و زنگه — و نه پر زرگي دي
آيينه د زړه ل — و زنگه ک — و په صفا
که صادق يې يک بيني يک جهتي ک — و په
د — و حيد پر لار ت — و لای نه شي دو بين بيا

⁹ سرتپا = سرتريا

¹⁰ دانيم بيتي کت مټ وليکل سو

د ملا امیر دیوان

گمراهان د زمانې تر حساب تېر دي
(ملا امیره) کناره شه له هر چا

***

که ساقی راکه جامونه دکوثریا
په کارنه لورم دنیاو سیم و زریا
هست می ستا په هست موقوف ده فضل و کړې
پرخپل هست باندي دهست و کوره نظریا
په نظر دکام لانونمی منظور کړې
معتکف دي د درباری م هم د دریا
ممکنات چي رب پیدا کوره په قدرت خپل
دا هـه دي نښانی د پیغمبریا
هیخ د حسن سیال (بی) نشته په دنیا کښی
سیالی نه که ستا لـه رنگه شمس قمریا
چي پیدا یی ستا لـه رویه کل اشیا کړه
پاک الله پرتا عاشق ، تی¹¹ کړې اظهریا
و دیدن ته دي محتاج شـه و گدای دي
که روزي می ستا دیدن شي په محشریا
زه چي مست ورنده انـه د زمانې یم
د پرستان رندانـه دي ستا دریا
عشق دي هسی سرگردان کرم په عالم کښی
نه پوهېرم په خپل نفع و ضرریا
بی صبری می شوه غالبه ستا په عشق کښی
قناعت پیاله که راکـه پرې بقدریا
دهجران په اورمی مـه سیخه صنمه
(ملا امیر) که مـه فرح کړې په نظریا

¹¹ تی = ته بی

د ملا امير ديوان

***

صدقه شه صدقه شه دل و جان زما
 تـر ديدن و تـر ديدن دخيل جانان زما
 يـو ديدن و عاشقـانـو لره بس ده
 همپشه دوى ثناخوان دي د خوبان زما
 منتـظـر و رتـه و لارـدي بي اختياره
 كه معـمـور شي په ديدن دگل ريحان زما
 نه له سترگـو غايبـري نه په سترگو برابرده
 لار د عقل نشته چي خرگنده شي سبحان زما¹²
 هيڅ تعليم و عاشقـانـو و ته نه شي
 دواړه كـو نه دي پرې ايښي پر جانان زما
 شابـس شابـس د عـاشقـانـو پـر همت باندي
 چي يـك بـين شـو يـك جهته پرميدان زما
 (ملا امير) غريب دو بين دئ تي¹³ يكيين كړه
 رب كريم ده هم رحيم ده هم رحمان زما

***

چي طالب شوم دمطلوب
 په كال سلب شوم مسلوب
 هسـي رنـغ را بانـدي راغـي
 په مثال لـكه ايووب
 د عشق دارنگ سخته زورده
 بي بصر كئ¹⁴ عشق يعقوب
 كه معشوق هر خو جفا كړي

¹² ددې بيت څپې د غزلي دنورويبتود څپو پريرتله زياتي دي.

¹³ تي = ته بې

¹⁴ كي = كړئ

د ملا امير ديوان

وعاشق ته وي مرغوب
عاشقان چي همپس ش ژاري
بمباران دي په مقبولوب
له دي رنځه به روغ نه شي
بسي دياره د محبوب
د عشق هسي غالب كار ده
خوار عاشق كاندي مغلوب
پخته كار عاشق هغه ده
چي خپل عشق كاندي محبوب
كه مخلوق تي عشق ظاهر شي
بسه يسي نه بولي كټب
ر به عشق مي پوښيده كړي
هم پر شرق هم پر غروب
له نقصانه عشق نگاه كړه
نفس حاضره پر شمال هم پر جنوب¹⁵
ملا امير غريب بيان كوي له عشقه
په مثال لکه مرغه اخلي حبوب¹⁶

***

له كامله پيالنه نوش كه په شتاب
پرهېزي شه له گنا كه اجتناب
خپل باطن كړه پاكيزه له هره حېثه
خان لايق كړه چي منظور شي دا حباب
بعضي خلگ په ظاهر ډېر آراسته وي
په باطن كي خباثت وي بي حساب

¹⁵ دانيم بيتي څلور څپي زيات دي

¹⁶ حبوب = داني . جمع يې حبوبات دي

دملا اميرديوان

بعضي خلگ په باطن سم آراسته وي
په شريعت¹⁷ وي هم ملامت هم په کتاب
دغه دواړه نقصاني په آخرت وي
چي حاضر شي په ميدان د سوال جواب
بختورده چي ظاهر باطن (بي) د واره¹⁸
برابر د شريعت شوه د وهاب
راشه ټينگ پر شريعت شه که دانا بي
په شريعت به مفتوح شي د جنت باب
که خراغ د شريعت خدای په لاس درکړي
و بنه نور ته بي عاجز ماه و آفتاب
هغه څوک چي ردوي حکم د شرع
خلاص به نه شي د دوزخ د سخت عذاب
پت پنهان له خپله خدایه مشغولا کړه
د صدیق د سيني بوی تئ¹⁹ د کباب
کاملان مي غوصان د عشق د بحردي
خان جهان وځني هېر غرق په درياب
پيروي د کامل وکړه که صادق يي
زموږ په لاس ده د قرآن محکم تناب
ديارلس صدي شپږو بيشته کاله وو تېر شوي
ملا امير بيان کوي له هره باب

***

که وصال د جانان غـ واورې په قيامت
په اخلاص وپـه تصديق وکړه طاعت

¹⁷ شريعت دلته د عوامو په شان دوه څپه بيز بايد ولوستل سي.

¹⁸ اصل: هغه بختورده چي ظاهر باطن دواړه

¹⁹ تئ = تلئ

دملا امیردیوان

په مجلس د دلبران — ووبه ورگ — شي
که دې ترک ک — دد ن — یازبب وزبنت
بې — قاده داد ن — یاهيخ باورنشته
په — مثال لکه تېزبادخي په سرعت
په دنيا پسي ه — لاکه زمانه ده
ابليس کاندي ح — رص غالب ترقناعت
دانایان مي دي مشغ — ول دیار په مینه
پروانه که د دنیا پ — ه زیان کثرت
اولیاء خ — دای نازولي په دوه کونه
بنه دیدار به ور عطا ک — پي هم جنت
توکل مو پر خپل خ — دای زموږ مو منانو
بې ل — ه خ — دایه تکیه نشته دراحت
بنه ت — قوا و همت خوی د مسلمان ده
د شیطان تاب — عان ډک په خباث
امان را ک — پي د ابليس د بده خ — ویه
دده خ — ووی ده گ — مراهي بل فضیحت
مقصود تینگ ک — په سوا پر پرده²⁰
رضا جوی شه د بنه خ — دای هم د حضرت
محبت د خدای ن — هال پر خپل زرگي کره
اوب — وه بې په چشمه د شریعت
اسم ذات د زړه صیقل د س — الکانو
تصفیه د زړه راخي په ط — ریت
بیابه کشف و ک — رامات درته حاصل شي

²⁰ دانیم بیټی څلور څپي کم دی.

سوا = ماسوا . او ماسوا د خدای تعالی له ذات پرته نور موجوداتو او مخلوقاتو ته وايي (غیاث)

د ملا امیر دیوان

پوشیده لــــره دا حــــال د حقیقت
تــــر عرش پــــورته دي او یازره حجاب
داخل کپري عا ر فــــان بلند همت
معرفت مي شناخت د خدا ی پر خیل طاقت ده
(ملا امیر) تعریف کــــوي د معرفت

***

خوار عاشقه معشوق گوره که لري استقامت
نن دي وار دئ که پوهېږي د قرآن په تلاوت
عوام خلق دي مجلس د علما و فقرا کړي²¹
له تاثیرې²² پیدا کپري تــــوانگري و قناعت
که راه روېې ســــم پر لار د شریعت شه
ر هروي بې شریعته دئ سالک له²³ قباحت
ملحدان په زمانه کي هسي ډېر دي
هیڅ خبر په شرع نه وي نه په ترک د جماعت
موحدان مي مستقیم همبش پر جماعت وي
له بڼه خدایه وي تر سان هم له عذاب د قیامت
په لباس د حلیم پتې شه سر تر پاییه
د حلیم لباس دئ هر مومن له مرتبه د شرافت
حلیم خوی د انبیاء و اولیاء دئ که خبر یې
قهر غضب خوی د شیطان دئ نه دئ خوی د ولایت
غافلان د یاره ذکره، نقصاني په دواړو کونو
عاشقان صفت گویان د دلبرانو په دنیا هم آخرت
که تر عرش و کرسی لویه دي سینه شوه

²¹ اصل: عوام خلق دي مجلس د علما و فقرا کړي په هر دم.

او تر لاندې بیا ورته کښلې دي: د عالم مجلس کوه که ته دانا یې

²² له تاثیرې = له تاثیره یې

²³ سالک له = سالک لره

دملا اميرديوان

سواء لله به هسي غرق سې لکه فرعون هم جاهت²⁴
 (ملا اميره) پر عمل هيڅ تکيه مه کړه فضل غواړه
 دغه لوی فضل عظيم دئ چي يې درکړ هدايت

***

د خوبانو سردار تئ²⁵ پاس پر اسمان خوت
 تېر تر عرش و تر کرسی پر څښتن گران خوت
 چي مشغوله پسه صلوت طبيات شو
 هرگفتن يې درمرجان تر بنه دهان خوت
 د امت غم يې زرغون پر پاک زرگي و
 هېر يې نه و چي دربار ته د سبحان خوت
 پر دربار د حق تعالی يې قدر ډېر دئ
 وربخښلي يې امت ناز يې چلان خوت
 گفتگوي د گوي مگوي يې سره و کړ
 گوي بيان د شريعت دين يې روښان خوت
 د مگوي خبري پتي له هر چا دي
 پاک حبيب رب منع کړئ ډېر يې زيان خوت
 طی شوه نه فلک اتلس کاله يوه شپه وه
 بې مثاله بنه مجلس د دوی تر ميان خوت
 پنځه فرض لومونځونه شب و روز شول
 که چا ترک کړه آخرت لري²⁶ تاوان خوت
 پنځه فرض²⁷ چي ادا پسه جماعت شي
 خدای رسول به شي راضي دی په نېکان خوت
 مومنانو امر ونهي ټول پر خای کړئ

²⁴ جاهت:

²⁵ تئ = تلئ (دکندهارکړدود)

²⁶ لري = لره يې ، ته يې

²⁷ فرض کلمه دلته دوي څپي بايد ولوستل سي .

دملا اميرديوان

نصيحت د (ملا امير) پـردل و جان خوت

***

زمـور و تا ته دی سوالونه يا مغيث²⁸
له تا غـوارو ډک جامـونه يا مغيث
حاجتمند درتـه ولاړ دي بي شماره
فرياد رس يې، له تا غـواړي حاجتونه يا مغيث
حاجت زماده ستا رضا په دواړو کونو
د رضا دي طلبگار يـم په عمرونه يا مغيث
هيڅ مقصود مي په ظاهر باطن بل نشته
ستا رضا ما خلاصوي له هر غمونه يا مغيث
ر به قطع انتظار د خـوار عاشق کـړي
رحم وکړه ديدار وکړه ته پر وکړه کرمونه يا مغيث
هر عاشق چي وي صادق په محبت کښي
تر چشمانو يې خوناب وهي موجونه يا مغيث
و خپل يار ته سل نظره د عاشق وي په هر دم
يو نظري يې ستا دوا دئ د زخمونه يا مغيث
رد، قبول دواړه مـوقوف ستا په رضا دي
و بنده ته څه معلوم دي ستا حکمونه يا مغيث
مومنان مي مقبولين په دوه جهان کښي
د تقوی توکل ډ پر دي اجرتـونه يا مغيث
بڼه خلعت خدای د ايمان و مور (ته) را کړئ
مور پـردا خلعت همپش کړو شکر تونه يا مغيث
پاک قرآن دي راستولئ لـوی انعام ده
پکښي ډ پر د حل حرمت دي بيانونه يا مغيث
زمور ايمان پر پاک الله هم پر قرآن هم پر رسول ده

²⁸ مغيث (دميم په پښ) فريادرس، هغه ذات چي فرياد ورته کېږي

د ملا امیر دیوان

د(ملا امیر) پر زړه ډېر د عشق داغونه یا مغیث

***

په کـــوڅه کي دي ولاړ دي رقيبان کج
همپشه راتـــه قـــهر يري غمازان کج
جنگ جـــدل مي له خپل نفسه شب و روز ده
بل پـــر څنگ راته ولاړ ابليس شيطان کج
په خپل فضل دي اسباب د جـــهاد راکړ
په اسم ذات ســـره و هممه کافران کج
د مومن زړه مي تـــر عرش عظيم لوی ده
اته برجـــه پر ولاړ د بنمن حيران کج
روح بادشاه عـــقل وزير ده که يې گوري
نفس شيطان ورتـــه ولاړ دي پر ميدان کج
بنه تقوی و همت و کـــړه مدت ورکړه
اته برجـــه کـــړه محکمه له نقصان کج
بيغمي هيڅ پـــه کار نه ده د بنمن دار له²⁹
د جـــرس په شان بيدار شه هم نالان کج
که غافـــل شوي له طاعته له اذکاره
و بېر بړه لـــه دوزخه لـــه نيران کج
محکمي دا اته برجـــه په طاعت وي
د غافـــل روح (مي) بندي ده د شيطان کج
سنگـــدلان چي بېديني که سبب داده
د معصيت په رنگ يې رنگ ده دل و جان کج
هغه څوک چي تـــوبه گار شي زړه يې پاک شي
رب غفور ده هـــم رحيم ده پر عصيان کج
هر مومن چي تـــوبه گار د ما مضي³⁰ شي

²⁹ له = لره

دملا اميرديوان

له آينده و ځان ساتي له هرزيان کج
 اول ځان تـــه نصيحت کړم بيا و بل ته
 (ملا امير) بيان وکړئ³¹ د هر تاوان کج

***

عاشقان سينه سوزان غواړي قدح
 ودربارته دي ولاړنلان گريان غواړي قدح³²
 هر عاشق چي دهجران تر مقام تېر شي
 گويانوی شو پيدا، وایم شرح³³
 بې صبري راڅخه هېر صبر سکون کړ
 اوس له ډېرې تلوسې شوم سينه شرح
 په باطن کي درياب په جوش خروش ده
 پتې پنهان³⁴ يم پکښې غرق زه يم فرح
 خامکاران دي زيانکاران تر هغه وخته
 چي تميز ورمعلم و مېرې دنیکي هم داقبح
 چي آهن رنگه جوش ونه که په اور کښي
 يوه کيلي کله جوړېږي چي به قلف شي په افتح
 که د عشق په اور کښي نفس سوخته پخته کړي
 د زړه نوره دي شي پورته کل زمين کاندي اوضح
 شريعت درسول باغزه يې باغبان يم
 (ملا امير) بې ډنگوي هم په ضمني هم په صرح

***

د فراق زهرمي نوش کړي زړه خوله تلخ

³⁰ مامضي: تېرسوی وخت

³¹ وکړئ- وکړي

³² داغزل ډېرې قافيوي نيمگړتياوي لري.

³³ شرح يوراز نظم دئ، چي دهلک د زېږېدلو پروخت دخوشالي. په خاطر په ډله بيزه توگه وبل کېدئ.

³⁴ اصل: پتې پنهم؟

دملا اميرديوان

زمـامـزاج شـو هـفته بيـ لـکه دـبلخ³⁵
 ستا وصال زمـاد واد هـر مرض ده
 پـه کارنه لـرم دوا دهند او جلخ³⁶
 دو وصال کوخه دې کوخه دي خلاصه جانانه
 رقيبـان پـه مـخه راغلل لکه ملخ
 اوس حيران يـم چي پـر کمه به تـبر بـرم
 لاربه خلاصه پـه غـره شي که پـه سلخ³⁷
 هـسي گـرم ده بازار د عـاشقانو
 سـورپه نه شي دسيـاه بندپه يـخ کلخ³⁸
 و عـاشق ته بيـ ژا پـه برخه ورکړه
 تل بـه ژاړي چي پـه زړه بيـ خنجر خرخ
 هرگياـه مي پـه باران خوشحالي کاندې
 (ملا امير) ده ډـر خـوشحال په برف پـرخ³⁹

***

مـور و پـلار و تـه هـيڅ مه ووايه پوچ
 مـرتبه بـه دي کـمتره سي ترمچ
 پاک سبـحان بيـ بيان کـري په قرآن کـسبي
 دوالديـنو دئ حق ډـر و باسـه غچ
 بيامي حق داسـه تاذا نـوده بيـ شمـاره
 نـه محکم بيـ تـينگـوه لکه سپين گچ
 بيا حقونه پـر هر چا د عـلما و

³⁵ وايي دبلخ هوا يوه هفته سره بله توده وي. دلته دغه ټکي ته ضمني اشاره ده.

³⁶ په اصل کې (جلخ) ته کښلي دي: نام وطن است

³⁷ غره دمياشتي لومړۍ ورځې ته او سلخ دمياشتي وروستۍ ورځې ته وايي.

³⁸ په اصل کې (کلخ) ته کښلي دي: سردی سخت

³⁹ اصل: فرخ. خوځنگ ته بيـ بيا ورته کښلي دي: فرخ شبنم راگويند. شبنم ته خوپه پښتورځه وايي اولدته بيـ دشعري ضرورت له امله (پرخ) ليکلی دئ.

دملا اميرديوان

دنبی میراث بی وری دی پـــه پیچ
 یومون پیربل مومن لـــری حقونه
 بنه محبت سره کـــوئی شیطان که تیچ⁴⁰
 له کفارو بـــه همپش منازعـــه کـــرو
 له کفارو ســـره دی زمـــورددین غیچ
 که خپل شیخ که دبل شیخ ته دست بوسی کړي
 تاله فیض وبرکت لاس بی کـــره مچ
 ترکـــوه خپلـــه رضادبل دپاره
 دمومن وزړه ته گـــوره نه بی لچ
 (ملا امیر) فقیر که هـــرڅو نصیحت کړي
 دانایان خدای پـــوهولي دجاهلوده خوله وچ

***

که مـــرگی درلـــره راغی ژوندون هیخ
 که وصال درلـــره راغی بېلتون هیخ
 دانایان پـــه قیل وقال ډـــرڅو شحال پري
 وجاهل ته قیل وقـــال مرگ ژوندون هیخ
 که طاعت دې پـــه مثال ریگ بیابان شي
 په ریابـــه شي برهـــم لکه گلون هیخ
 ځان صدف رنگه صفا کړه پـــه دریاب کښي
 بی دریابه سنگ کلوخ هـــم سفالون⁴¹ هیخ
 درقیمت دی پیدا کـــری په خپل صبر
 بی قیمتـــه پیسې ډـــېری دمیسون⁴² هیخ

40 تیچ: دغوزار بدلو، لو بدلو آواز (پښتو پښتو تشریحي قاموس). دلته به دغوزار لویه معنا راغلی

وي

41 سفالون = سفال = کودري

42 میسون: په معنایي پوه نه سوم. بنایي دمسیون = مسیو = بناغلی اړول سوی شکل وي. دشاعریه وخت کي ځیني اروپایي اصطلاحات (انگریزي او فرانسوي) افغانستان ته رسېدلي وه.

د ملا امیر دیوان

د مجنون د عشق خبرې چې باقی دي
ځني ورک ځان وچنهان وهم سکون هیڅ
که مجنون غوندې صادق یې نن دي وارده
د لیلی د وصال غم خوره نور غمون هیڅ
هر عاشق په خپل معشوق پسي مجنون ده
که معشوق وفا ونه کړه شوا خون هیڅ
که عاشق یې پیروي د پاک قرآن کړه
بې له خدایه بې رسوله نور جبون هیڅ
(ملا امیر)⁴³ چې همپس ژاړې مراد یې ته یې
بې له تادي ټول باطل واره سمون هیڅ

***

د مخلوق په صفت مه شه ارجمند
گمنامي کړه چې دي رب کاندې پسند
که هر څولذ یذ طعام و خورې بې یاره
هیڅ به درنه کړې په خوله وزړه کښې خوند
په مجلس کښې داشراف و ښه ادب کړه
خبردار شه چې او ازنه کړې بلند
حرکات و سکنا ت که کلمات وي
په ادب کښې احتیاط کړه که یې هوشمند
بند و بست دا خورت کړه که دانایې
په کار نه ده د د نیا پر بست و بند
پر دنیا بیه پاته نه شي هیڅ و گړې
که دمت حکم پړوشي دخاوند
د طاعت دي خدای در کړې اسبابونه
نفس بندي کړه د طاعت په لوی کمند

⁴³ اصل: ملا امیر محمد. مادوزن د وارنې له خاطره ونه کښې.

دملا اميرديوان

خان محکم کـر دخیل رب و بندگی ته
په عقبا بـه نیک و بدشي درخـر گند
بدبختی غلبه کـري پرهـر چاده
(ملا اميره) خان ساته له مکر و پند⁴⁴

***

خوک بندمه شه د دنیا پـه زیان و سود
خیل دلبر لـره ورتگ تاله بهـر بود
پایمال کـري عاشقان جـفاد ترکو
زه پایمال یم هـم اسیریم هـم مفقود
محصل دمـرگ که درشي سهل کارده
نه چي درومي ترا سـمانه د عشق دود
بې وصاله خـه ژوندون بندگی نه ده
دو وصال دپاره بـده سـرپر سجود
که د عـجر بندگی کـره خدای قبوله
ستادرون به شي خوشبوی تـر لونگ عود
په هـر غـم پسي بنادي ده آیات گوره
پاک خلیل شو په امان غـرق شونم رود
سـودله خدایه زیان له نفسه پیدا کـري
په سبب د نفس هـلاک شوه عاد ثمود⁴⁵
سخته روخ د آخرت زموږ پـه مخه
اوس باید ده دي استغفار ویل د درود

⁴⁴ په دې نیم بیتي کې (بند) د نصیحت په معنانه دئ راغلی، بلکې (مکر و پند) دواړه اصطلاحاً د چل و فریب په معنار اغلي دي.

⁴⁵ اصل: په سبب د نفس هلاک شوه عادیان هم ثمود.

عاد و ثمود: عاد د سام بن نوح (ع) له نسله وه. د دوی له پاره خدای تعالی هود (ع) ورو لېږه خودنافرمانی. له اسیته د باد په تویان هلاک سول او ثمود د حضرت صالح (ع) امتیان وه. وایي دوی دنافرمانی. له امله ټول وسوځېدل.

دملااميرديوان

شب وروزده کوچ وباردنبسـونيازمنو
لکه کوچ کوي سحاب پسه بهارزود
دغج جهازراته جوړکـرې خپل دلبرده
نه پوهېږم چي به ووزم که به غرق شم په کېود⁴⁶
وجودي وحدت⁴⁷ مقام پرمنصوراغی
خني ورک فرق دواجد هم دموجود
خواربنده ده درمانده په دوه جهانه
(ملاامير) بيان کوي خدای يې مقصود

***

دلبرياري کـره ټينگه تـرپولاد
خان يې يار کـره په زاري وپسه فرياد
ترکـوه خپله رضاديار لـسه پاره
پسه يوه نظر بسـه تاکاندي اوتاد⁴⁸
ودلـبرته دي معلوم ظاهر باطن ده
که تاريخک وي که صفاوي که کساد⁴⁹
هـر سرسي چي دپاکانومجلس غواړي
خان دي پاک کـري له هرخبته له فساد
هـره درخته چي شيرينه وي په باغ کنبني
پرمالک يې قـدر د پروي ترشمشاد
که خـوک وکاندي نظـر و حقيقت ته
بې له خدایه نـور مقصود هـمه برباد
غيرو باسـه له ميانه پـر لار سم خه

⁴⁶ دانيم بيتی دغزلي تر بحرخلورڅپي زيات دئ.

کبودته يې په اصل کي کنبلي دي: دريای کېود

⁴⁷ اصل: دوحده وجودي.

⁴⁸ اوتاد دخدای ددوستانويوه ډله ده اودنړۍ په څلور وگوتو کي تصرف لري.

⁴⁹ کساد: هغه څه چي ناروا وي، يارواج ونه لري يايې خريدارنه وي (غياث)

د ملا امير ديوان

په وصال به يې معمور شې په خپل مراد
ددنيا په جاه دي هيڅوک غلط نه شي
گاهي سپوروي پسرسمند گاهي افتاد
هغه تخت چي په هواد سليمان تئ⁵⁰
خو آخـرزير زمين شـو بـي بنياد
ابراهيم بن ادهم چي خداي بادشاه کړ
بيا يې ترکه کړه دنيا په دين شونډاد
هر مومن دئ مبتلا په دوه مقصوده
يو ناقص ده بل کامل که لـري ياد
د ناقص مي دئ دنيا، کامل ايمان دئ
تـه کامله ټينگوه ناقص نامراد⁵¹
کاملان چي جستجوي د آخرت کړي
نيک عمل يې دئ تـو بـه دلاري زاد
اول خـان ته نصيحت کړه بيا وبل ته
(ملا امير محمد) ژاړه په فرياد⁵²

***

کلمه مي ده ويلې ما پرتا محمد
چي له رويه دي پيدا شو ده دادنيا محمد
(وه) راغلي ډېر دينونه تر تا وړاندي
ستاد دين محکمي تېره تر هر چا محمد
نه زمين ونه اسمان نه عرش و کرسی
امکان نه لـري چي بر به شي تر تا محمد
خداي در کـري بلندي په دواړو کونو

⁵⁰ تئ = تلئ

⁵¹ نامراد ته په اصل کي ليکلي دي: بي فايده

⁵² اصل: ملا امير محمد ژاړه په زاري و په فرياد

دملا اميرديوان

له اوله يې پيدا کړه لويي ستامحمد
تسه سبب يې دهسه مه مسيباتو
رب سبب کړې دهسه واروسوامحمد
ستاگرهوان به ټينگوم پاکه حبيبه
ستاگرهوان مي شريعت مصطفامحمد
دوحدت په زمسانه کي توره شپه وه
تاريکه شوله زايله چي دي نورکړه تجلامحمد⁵³
چي پيدا کړ پاک سبحان نورده حبيب خپل
دمعشوق يې انعام درکړي ياک مولا محمد
ته دغيبو خزانه وي په وحدت کنيي
له وحدت را بيرون شوي پردنيامحمد
مابنده لسه لازم چي تل شاکريم
چي مشغول يسم په ثنا و صفت ستامحمد
اميد و اردش فاعت دپاک رسول يم
که شفيع شو⁵⁴ (۲) مابه خلاص کړي له گناه محمد
پسه رحمت سره بللي پاک الله دئ
رب بادشاه کړي د جمله ووانبيامحمد
يولک خيرويشت زره دي لښکرو مقرر
ته دټولو هم سرداروي هم بادشاه محمد
ستا په دين سرې⁵⁵ منسو خه کل اديان کړه
ستار بمرحوم کړي په رشتيامحمد
ډک روی دزمين ولسه غفلته ياسروره
ستاددين روښنايي شوه ترعرش بالامحمد

⁵³ دانيم بيتي د غزل ترنور وبيتو څلور څپې زيات دئ.

⁵⁴ اصل: که دی شفيع شو ....

⁵⁵ سرې = سره يې

د ملا امیر دیوان

عارفان چي رسېده که ولا هـوت ته
دغه فيض و برکت هـمه دئ ستا محمد
له عـدمه چي وجـود د هـستی راغی
ستاله هسته را پيدا شو هـ کل اشياء محمد
سـرچشمه يي د جـمله و و مخلوقاتو
ته آبخـوريي دا عـلی و دادنا محمد
عـالمان دي وارثان دين پـه رو بنانه
تـر قیامته ستاد دين دي خير خواه محمد
کافران مي تورزا غـان مخونې⁵⁶ تورو
نه بنايي پري چي به گله شي په باغ ستا محمد
ربه روی د پاک نبي زه خـوار عاصي يم
عـفوه غـوارم معتکف ستاد درگاه محمد
خدای لوی کړی په لويي تر هـر مخلوق يي
هـم تر عرش هم تر کسي هم تر سما محمد
زه فقير خـوار يم دو عاگوي د مسلمينو
هـم د وارو علما و فقرا هم اوليا محمد⁵⁷
په توحيد کښي مي صادق کـري ستا په مينه
(ملا امير محمد)⁵⁸ دي غلام ده هم گدا محمد
محمد اسـم محضه زمـور د نبي ده
په نـگين کښي نـو شته دانبيا محمد
دهـر مومن پر زړه مر قـومه کلمه ده
(ملا امير) غـريب ده ولي وار خطا محمد

***

⁵⁶ مخونې = مخونه يي

⁵⁷ دانيم بيستی هم د نورو نيم بيتيو په پرتله څلور څپې زيات دي

⁵⁸ دلته بايد (امير محمد) ټول درې څپې ولوستل سي.

د ملا امیر دیوان

تخت و بخت ز مور د باد شاه دې برقرار وي
 په سراج الملت والدين ده مسما محمد
 ډ پردي عمرد امير حبيب الله خان وي
 ترسايه لاندي يې ناست امتيان ستا محمد
 ربه اباد نائب صاحب لـري ترډ پره⁵⁹
 اخلاص كښ ده د پيشوا هم د باد شاه محمد
 تل مشغول د كنده سار په ابادي ده
 اوس مشغول په نهر سراج نهر اعلی محمد
 نهر سراج به خدای معمور كه وخت نزدې ده
 (ملا امير) فقير دو عاگوي ده هر سبامحمد

***

كه له ياره پيار راشي دوصال كاغذ
 پرچشمانو قبلوي د خان پايمال كاغذ
 كه عاشق لـره يې خط د قتل راشي
 وعاشق ته معلوم مېرې ډ پر د خيال كاغذ
 د منصور چي عشق صادق و حال يې گوره
 پاس پسر سردار خندان ورك و جنجال كاغذ
 پايبوسې دي سخته گـرانه ده صنمه
 زه به نسمة⁶⁰ و مخ ته ستاد فال كاغذ
 نادیده پـرتامين شـومه جانانه
 راستولي دي خپل دوست له⁶¹ د جمال كاغذ
 كه مي سرو مال برهم شي ستا په مينه
 (ملا امير) مي نه غـواړي د سرو مال كاغذ

⁵⁹ له نائب خخه يې مراد د كندهار د هغه وخت نائب الحكومه سردار محمد عثمان خان دئ.

⁶⁰ نسمة = نيسمه

⁶¹ له = لره

د ملا امیر دیوان

***

امتي يــــم د نبي خــــير البشــــر سرور
ستاد ربار کښي تــــر هر چا ده معتبر سرور
له خپل نــــوره پيدا د حبيب نــــور کي
بيا پيدا ده له نور شمس و قــــم سرور
ناسوت پتــــه و د غفلت پــــه تاريخه کښي
ستا پــــه نور سره روښان کوه و شجر سرور
تــــراول اولين ده تر آخــــر آخــــرين ده
په شفاعت سره مخصوص ده په محشر سرور
ستا امت بــــه منتظر د شفاعت وي
د بخښنې نارې بــــه کاندې پرا کبر سرور
ســــتا امت به و بخښي ته به راضي شي
بيا دې بخښه د نيکانو پــــه قدر سرور
د معصيت په رنځ رنځــــور یم دواغو اړم
د (ملا امير) دوا ستا شفاعت ده ضرر سرور

***

ډېر راغلي ستا غــــمونه زمــــا پر سر
زه خــــو شحال یم ياره مــــه شه مرور
پيدا شوې زما صورت د غــــم د پاره
قبول کــــړې مــــا بنده پر خپل بشر
په معنا کښي لوی نعمت ده غمې⁶² مه کړې
ډېر لذت لــــري تر قند و تــــر شکر
د عشق اورچي پــــه صورت⁶³ ونه لگېږي
که تــــه تــــه وي ته به نه شي اي غريبه

⁶² غمې = غم بې

⁶³ (صورت) بايد يوه څپه ولوستل سي

د ملا امیر دیوان

که نه ته وې نه دي زه څه برابر
 په مجلس دخو وېرويانو که ورگډ شوي
 پاکيزه به ځني څې لکه سپين زر
 تر دوه نېهره شه⁶⁴ ورتېر هلته مجلس ده⁶⁵
 ته سامع شه دشين هي⁶⁶ د زېروزور
 ستامقصود به تاته تي و جيم⁶⁷ (۲) انعام کړي
 دامقام دهغه ده چي قبول کړي د(ده) در
 دتوحيد ترسوزن ووزه که يکتايي
 که دوتايي ځان يکتاي کړه يک بشر
 خدايه (ملا امير) عامل دخپل بيان کړي
 چي تېريزي ترتوحيد سم برابر

***

جفادي اور لگوي صنمه ليري کړه نار
 ودي سوم سرتريايه خود به کومه گفتار
 شيرين گفتار دجانانکه شنیده کوم ياره
 ترسرو مال يم ورتېر که کنسېنو ست زما پرکنار
 سيمين بدن دد لبر مثل بي⁶⁸ نه وي هيڅوک
 پتن په اورتل سوځي اوس پرما خوار راغي وار
 ستاد بهار بلبلان شيرين زبان دي گويان
 ليري دي گرزني زاغانو گل تي⁶⁹ نه وينم لار
 رنخوريم زما مقصود هته بي همپش موجوده

⁶⁴ په اصل کې ورته ليکلي دي: از شهر دنيا و آخرت گذر کن.

⁶⁵ په اصل کې ورته کښلي دي: مراد مجلس مشاهده ميباشد

⁶⁶ په اصل کې ورته کښلي دي: سامع قرآن شاهاشو بمع عمل صدق

⁶⁷ په اصل کې ورته ليکلي دي: تاج

⁶⁸ بي = به بي

⁶⁹ تي = ته بي

د ملا امیر دیوان

دواله تاغ—وارمه پردردی پروت یم بیمار
غمازه مه ک—په هی هی نه پېژنې خپل پردی
زه دې دښمن گ—رندی مخ له درخم په تلوار
ستادهجران تلخگی پ—رملازم شبخیزی
برمن مکن ستمی ع—اشقان هست ناقرار
ستاد وصال په هوا س—رگردان یم ترآسیا
من چه ک—نم صنما پروت یم دا ورپرانگار
ربه په روی دحبیب ما ک—رې غالب پررقیب
تویی گل من عندلیب نیست م—رابی توبکار
چند س—وزم درآتش ترا باشد این روش
من غ—لام خدمتش م—ران مارازدیار
ملا امیر هست ف—قیر م—رید شیخ کبیر
م—راتوبه برتقصیر عفو خ—واهم زغفار

***

خ—م زلف تو پیچ و تاب لکه م—ار
ع—اشقان هست تشنه لبه دیدار
مجروح شد دل م—ن زدست جان ای صنم
که دیدار را ک—رې یاره زما دوا دپرهار
موس—م گل گل ، گل میشود شکوفه
غفلت مکن ای بلبل آمد بتون—وبهار
چه گناه ک—رده عاشق دل و جان برده معشوق
امانت کی میدهی ، دلبره و ک—رپه تلوار
هست خندان دل—برم ن—ظر بمن فگند
شب و روزم انت—ظار که را بنکاره شی نگار
سرگردان ش—وم دلبر استاد دیدن په هوا
دیدار بمن کن ع—طائی د کفار وده نار

د ملا امير ديوان

(ملا امير) غلام د دلبر ستاد درگاه خاکستر
ربه زاري کومه مران زکـ وچه دار

***

ستا په عشق کښي قبلـوم د خان پېغور
هيڅ باک نشته که بر منډي يم که سرتور
نام وننگ راڅخه ورک شو ستا په مينه
اوس د عشق پراس همپش يم زرين سپور
د دنيا کور که خراب شي نقصان نه ده
خدای دي نه کاندې خراب د عقبا کور
د نيکي په زراعت که خان کړي ستري
پاک الله به شي خوشـحاله هم غمخور⁷⁰
خوي د ترکو دئ چپاود عاشقانو
عاشقان واره مغموم په غم نسکور
رقيببان راتـه ولاړتـوره په لاس دي
نه بېرېم خدای را کړي د عشق اور
که يوزخم دخـ طارا باندي جوړ شي
په يوه گذار هـزار کړم شل او کور
که محـرم زه د دربار دخپل اشناي شوم
په کارنه لـرم جنت حور غلمان نور
هغه خوک چي مستغرق في الفيوضات شي
خان کړي پتـه د زمانې دشـروشور
يوگوره، يوبوله، يووينه، يوغـواره
(ملا اميره) يک بين شـه نه بي شب کور

***

ستاد عشق په شراب گـرم زم مست خمار

⁷⁰ غمخور ته بي په اصل کي کښلي دي: نبی علیه السلام

د ملا امیر دیوان

له ماورک خان و جـــــهان شوهم قرار
راشـــــه ونیسه خیرد عـــــاشقانو
چي حیات دي که مـــــمات دي که بیمار
ستاد عشق په رنگ مي ســـــور درون بیرون ده
نه پـــــوهېرم چي لاله شـــــوم که انار
ستاد درخـــــاوري به کرم په سترگو پوري
خپل چشـــــمان روښانوم له گرد غبار
بې تکلیفه مي نارې دي په هررنگ کښي
دهـــــو او از نغمه کړي واره وار
د تـــــوبې ونه که هر خـــــومپوه داره
ز مـــــاديار په رنگ به نه وي مپوه دار
که وفا کړې که جفا کړې مـــــراد (دي) خپل ده
ستا جفا ده سخته گـــــرانه دو فایم طمعدار
عـــــاشقانو خان سپارلی پر خپل یارده
(ملا امیره) خان سپاره پر حق ستار

***

خان بېغم کـــــرپه له دنیا خخه لکه مـــــر
ستاد روح شـــــهبا زگذر که تر عرش لوړ
دا خلاص پـــــرمیدان باندي شه محکمه
بې اخلاصه و شيطان ســـــرې شو خور
رېه راکاندي تـــــوفیق پر طاعت باندي
د حساب په روح مامه کـــــرپه په خط پر
غریبي د دنیا بنـــــه ده تېرېده کـــــرپه
د محشر په روح مامه کـــــرپه غریب اړ
ستاد ربارد عـــــامو خاصو ، منعه نشته
زه در تلمه رقیب کـــــرم په بد ککر

د ملا امیر دیوان

تشنه لب یـــم دوصال جامـــونه راکړه
ماسیراب کړه تردنمن مې کـــړه ته لوړ
چې هـــجران دي دوصال له مخه راغی
بې زحمته هنجه وړای نه شي کاکـــر
هـــرسړی چې کسب وکاندي هلاک شي
په دهان کښي يې هـــرشى وي لکه گوړ
ســـتادربارده دپاکانـــو دنيکانو
(ملا امير) ده گناهـــکار پـــه گناه خړ

***

راشـــه زما دزړه همدمه وکـــړه ناز
لـــه رقيبې مې زړه تلـــخ ده لکه پياز
ستامحبت مې پتې پـــه زړه کښي وساتلی
په آخـــر راخخه فاش شـــو دزړه راز
گـــوياني له خپله ســـوزه دهرچاده
خه به وایم زمـــاهمت شـــولکه باز
چې درون دچـــاپخته دعشق په اورشي
عاقبت تـــردهان وزي درپه ناز
خه بنده خـــه يې همت خـــه يې طاقت ده
چې ستادرله به درشي عـــاشق پایواز
دامیدپه دریاب غـــرق لکه غواص يم
دربه کله په لاس راکـــړي زما دمساز
جاهلـــان مې له طاعته غافلان دي
غفلت وړي گـــويامره دي په مجاز
(ملا اميره) گـــمنامي و خاکساري کړه
خپل خـــان بوله کم ترمخ هم تر تراز⁷¹

⁷¹ تاز: یوراز حشره ده، چورچورکه (پښتو پښتو تشریحی قاموس)

دملا اميرديوان

***

ستا وديدته زم ساڊ پرکڀري هوس
محروم مه کڀر مه ماغريب لکه مگس
دو وصال دباغ دي سخته گهرا نه لارده
گهرا نه نه ده چي فرياد کڀر دم دجرس
ستاد ديد خيال به ونه وزي زم ساله سره
که رقيب راته غونڊي کڀري خاروخس
سمندرنگه ساکن د عشق په اوريم
نه په مرم نه دوتول مرمه وس
ديوسف په شان بندي دغم په شاه شوم
دو وصال کاروان مي شه ډډر وډ پرپس
هر مرغه چي وي ايله په هواگرزي
چي بندي شي گالوي بسند د قفس
که وصال غواړي خدمت په اخلاص وکړه
په هر دم درته حاضر فريادرس
ستاد سترگه وکتو وايستم له حاله
پر دغه حال پېژنم کس وناکس
دا يقين ده چي دمگرگ سپاره به راشي
(ملا اميره) تاله خنده خندا هوس

***

ستا په فضل به خلاصېږم له خناس
تل جهاد ورسره کڀر يم په هراس
زما په زړه کښي اچول د خطر وکاندي
غواړي ما کڀري مسوس⁷² په ډډر سواس

⁷² مسوس: هغه څوک چي وسوسه ورلو بدلې وي.

د ملا امیر دیوان

که توفیق می خدای رفیق کر پرده باندي
 پرې بې نه ږدم بې — رگيه په خپل لاس
 چې د بنمن د چاپه کورشي حال بې⁷³ څه وي
 زما پر کور همپش ولاړ د بنمن آس
 را داخل زما په خوځونه نفس شيطان شوه
 بندگي مي په عذاب شوه وکره قیاس
 په تصدیق وپه اخلاص عبادت وکره
 ځان ساته قسوي د بنمن لـري خناس
 بنه صفا کور ره روح و زړه په ذکر و فکر
 خپل دلبر لـره ورځه صاف تر الماس
 هر عامل به جزا مومي د عمل خپل
 (ملا امیره) نیک پـرید و کره تل پاس

***

خدای در کورې ډېر دولت سنگ پاروس
 سـتا پـه زړه کښي مکان لکه پانوس
 د دولت دي هـوا دار ډېر د بنمنان دي
 پسې گزني کيقباد هـم د قیانوس⁷⁴
 بنه دولت لـره زنانـوته نگاه کره
 پـر پیره شه که سردی وي که تموس⁷⁵
 تر سـه هاره بیداري کره غفلت مه کره
 که غـافل شوي پرتارغ کوي خروس
 که دي دادولت نگاه کـرته باد شاه بې

⁷³ بې = به بې

⁷⁴ کيقباد: د ايران افسانوي پاچا چې وايي سل کاله يې په خورا عیاشۍ کې پاچهي کړې وه (غیاث)
 د قیانوس: یو ظالم پاچا و چې وايي اصحاب کھف دده له بېرې له بناره وتلي و او په غار کې پټ سوي وو
 (غیاث)

⁷⁵ تموس: د گرمۍ موسم. د کندهار پښتانه تمونښ ورته وايي.

دملا اميرديوان

مقابل دي نه وينممه چين و روس
سنگ پاروس که داخل په لوی بازار کړې
خدای به درکړي خوشحالي تـر نو عروس
تکلیفات دشـر عي پند پر خپل سر کړه
(ملا اميره) بي تکلیفه لرگی نه کپړي ابنوس

***

په صیقل سـره گناه کـړه دزړه تراش
د توحید پـه نور غایب کـړه بد خفاش
که صادق یې امر ونهی کـړه محکمه
په قرآن کي نقش کـړي دئ نقاش
خـو باطله مـد عا د بنمن نه کـړي
مـد عا د بنمن دئ پـه شرعه پاش
ته آینه دشـر ع نسه⁷⁶ و خپل مخ ته
ستا عیبونه به بنـکاره شي بې تلاش
هر بنده چي پـه اخلاص بندگي نه که
په قیامت بـه شرمنده وي مخ یې خراش
هر بادشاه چي پرسپاه دولت بسیار کړي
هر سپاهي وي تېر تر سر هم تر معاش
(ملا اميره) دون هـمته تـر هر چایي
هسي کم یې د دنیا تـر ادنی ماش

***

په حصول دمقصود تل گـرزي دروېش
پرې بـه نه زدي خپل مقصود په زړه دلرېش
ترک وهـلې ده دنیا د خدای دوستانو
تر دنیا تېر شـو و محبت د خدای ورپېش

دملا اميرديوان

بي له جذبه دوه جـــــهان كله هبرپري
که مـــــجذوب شوې له تا پاته گاوومپش
طـــــريقه و عشق ته جذب الهي ده
ته عاشق بي که رب جذب کئ⁷⁷ درپش
که عاشق شوې دغه لوی فضل درب ده
دا ســـــم ذات په تبغ زخمي زړه همپش
دخدای اسم ده سا کرتابه مسکور کړي
یک بيني ویک خو اني به کړي ستاکش
متنفر به له مخلـــــوق ظاهر باطن شي
کع دي ياروي که اشـــــناوي که دي خو پش
بڼه بيان د جذب عشق ده مـــــومانو
(ملا امير) بي بيان وکئ⁷⁸ خيراندپش

***

په خپل ژوند چي خپل يار نه کړې فراموش
خپل يار بـــــوله تابه کاندې زرین پوښ
و عـــــاشق ته دمعشوق صفت شکروي
په ظاهـــــره وي آرام باطن پـــــه جوش
په خپل عشق دطاعت بار پر معشوق سپک شي
پـــــروانه که ددنيا پـــــه خريد فروش
عشق هـــــغه دئ چي پر شرع موافق وي
مخاف له شـــــريعتته شيطاني حق فراموش
نه ده چا ميندلی عشق پـــــه کسب جانه
دالباس دهغه چاده چي بي رب کاندې وروپوش
دديداردي طلبگار عـــــاشق قان واره

⁷⁷ کئ = کړئ

⁷⁸ وکئ = وکړئ

د ملا امیر دیوان

همېشه وي سرگردان گرزې مدهوش
ملا امیره (که صادق یې پسه طلب کښي
شب وروزد جفازه رکه ته نشو
همېشه بیان د عشق کړه (ملا امیره)⁷⁹
په بیان کښي دي ثواب ده نه شي خموش

***

زما د زړه خیال تېرېده کاندې ترعرش
ارام نه که د دنیا پرفرمانې فرش
ستاد عشق له برکته مستغني شوم
دوه جبهانه راته هیڅ شوه لکه قرش⁸⁰
راڅخه هېرده رشي خوند شي په دهان کښي
نه پوهېږم چې د اتلخ ده او که ترش⁸¹
چې د عشق په اورمي سوی دل و جان ده
جنگ آسان شود اورس⁸² هم د حبش
ستاد عشق په جامو هسي مست خماریم
دنا کس اوس منت باریم هم بارکش
رقیبان راته ولاړ ستاپه کوڅه کښي
پرورم مانوش کړې دی ستا برش
دوي چشمانې مي خلورشوې ستاپه لوري
منتظر درته ولاړیم په جنبش
توکل پر خپل خالق کړه (ملا امیره)
خپل خالق بیاله تا کاندې سوال پرسش

***

79 اصل: ... ملا امیره فقیره

80 قرش: دیوي سکې نوم دی.

81 اصل: ... د اتلخ ده که شیرین ده که ترش

82 شاعر دلته (اورس = روس) له عامه محاورې سره سم راوړی دی.

دملااميرديوان

دخپل يار طلب کـــوه تل په اخلاص
خان غوټه کـــړه په درياب لکه غواص
عاقبت به در پيدا کـــړي تر سر تېره
ته به شې په دغه درکلان خواص
که دي ســـر له تنه بېل په غواصۍ شي
په عقبا به پيدا کـــړي د سر قصاص
په طلب کښي د وصال که څـــوک فنا شي
رب به ورکـــړي درجه د خاص الخاص
په تـــقوا و په اذکار زړه نـــرم کپړي
په مثال لکه چي نـــرم ده رصاص⁸⁸
راشه پر پرده دادنيا طلب ديار کـــړه
ته مسلـــم يې نه وليد بن عاص
ددنيا محبت حـــجاب ده (ملااميره)
راشه تر که دادنيا کـــړه په اخلاص

***

دمعشوق دربار له خـــم لـــرمه عرض
که نـــقاب له مخه واخلې سر عرض
زه عـــاشق يم منتظر ستا وديدن ته
ستا په ديد ستا په رضا لـــرم غرض
که عـــطاراته ديدن کـــړي زما صنمه
زه خـــوشحال يم که وړيا وي که په فرض
بې له تامي هيڅ مقصود په زړه کښي نشته
پر عـــاشق باندي طلب دمعشوق فرض
عـــاشقان په هجران سوي دي دلبره
ارام نه کـــړي يو ساعت پر زمين ارض

83 رصاص: قلعي (بيورازفلز).

دملا اميرديوان

هغه څوک چې توانگر په قناعت شي
زړه يې خالص شي د دنيا له سخت مرض
دانايانو لره لپاره اشاره بس ده⁸⁴
(ملا اميره) جا هلان دي په زړه قبض

***

وخپل ياروت ته ژراده زمافقط
توکل پرتا، نه پرېل چاده زمافقط
بنه مي يار بنه يې ديدارده بې مثاله
ستاديدار ته ډېره تمنا ده زمافقط
محروم ستاله ديداره هغه څوک دي
چي کافروي دي دننمن ستاده زمافقط
تل د زړه د ډېگ په جوش د عشق په اور
ترچشمانو مي خوناب گاه ويي گاه ده زمافقط
پخته کار عاشقان موج لکه درياب کړي
ځني ورک ځان جهان محبت پرتاده زمافقط
منصفان که انصاف وکړي په خپل ځان کښي
هيڅ منت به نه پرتاونه پرماده زمافقط
په عالم کښي منت بار شوي (ملا اميره)
د تهمت په پېټي ماته شوې ملاده زمافقط

***

څو به گور زمه ژوندي پردا بساط
طمع نه کورم چي پيدا به کورم نشاط
شيرين عمر په غفلت راباندي تېر شو
نه مي وکړه بنه تقوا و احتياط⁸⁵

⁸⁴ اصل: ... لپاره اشاره بس وکافي ده

⁸⁵ اصل: ... بنه تقوا و عبادت احتياط

دملا امیردیوان

دنیا خای دکوچ و بار هیخ باورنشته
وداناته ده خـرگند لکه رباط
زندگی کـرپه و ارپه صرف په عبادت کنبی
تبر بـه شی دباد په شان پرپل صراط
هیخ عـاشق به له رقیبه و بره نه کرای
که له یار سره یی نه وای اختلاط⁸⁶
د اسم ذات په تیره تیغ کـرپه زړه دو نیمه
(ملا امیره) ډر بـر بـه خـو کـرې انبساط

***

د عشق بار ز مـا په شاده سخت غلیظ
راته جوړه تـما شاده بخت غلیظ
عـاشقانو ته یی دام دزل فـوا یبسی
عاشق بند شـو تر دابند نشست غلیظ
بد عـمل راته رقیب شو ز ما و خان ته
نیک عمل ده ز ما و خان ته تخت غلیظ
دغه تخت می دباد شاه پر تخت بالاده
وربې نه کـرم ز ما تخت ته بخت غلیظ
راخه هېر د یار محبت کـرپه دوه جهانه
همبش سپورد عشق پـر آس یم سخت غلیظ
نن تناب دو وصال تینگ نسه محکمه
د اتناب ده ډر بـر د یار مـخت غلیظ
عروه الـو ثقی رب بللی خپل قرآن ده
ته عامل شه (ملا امیره) د قرآن نوشت غلیظ⁸⁷

***

⁸⁶ اصل: ... که له یار سره یی نه وای سروکار و اختلاط

⁸⁷ په اصل کې ورته کنبلی دي: هر چه در قرآن نوشته شده است، همه احکام محکم است.

د ملا امیر دیوان

زه طامع يـم د ديدار لـرمه طمع
زه بلبل يـم د گلـزار لـرمه طمع
سياحـان چي سياحت پر زمين کاندې
زه سياح يـم د بهار لـرمه طمع
جوش خروش د عاشقانوپه سينه کښي
زه عاشق د فيض انوار لـرمه طمع
چي تشهيراختياروي هغه خامان دي
زه پخته د گمناميه، د قرار لـرمه طمع
نابالغ فقيران ډېر دي، پيري کاندې
زه بالغ د بنه رفـتار لـرمه طمع
په طريقت کښي نابالغ ډېر کسان دي
زه بالغ د طريقت يـم د دستار لـرمه طمع
کمينه بنده دخـداي (ملا اميره) فقيره
د تاخون په وينو سور لکه انار لـرمه طمع

***

دلـاله په شان زـمـاده د زړه داغ
سـتاد عشق له غـمو، نه لرم فراغ
د بلبل په شان طلب کوم د گلو
که مي ولـيداي ديار د حسن باغ
که صدف رنگه سينه شـوه د چا صافه
په صدف کښي دروښـان وي لکه چراغ
د حقيقت پـر گلستان بلبلان گـرزي
کله نـبـايي چي ورگډ به شي تورزاغ
(ملا امير) غريب درد منده ستا په عشق کښي
په وصال سرې⁸⁸ معطر کـړه جان دماغ

دملا اميرديوان

***

خدای دي نه کاهيخ مسلم له عشقه صاف
چي له عشقه وي خالي ، ده بي انصاف
هر مومن ايـــــمان راوړی په خپل عشق ده
د کافرو چي عشق نه و حساب نه شوه له اشرف
د جاهـــــلو رجوع کله شي و عشق ته
عاشقان دخپل زرگي کاندې طواف
له ازله قاسم کـــــري بڼه قسمت ده
کافـــــران به په عذاب مومن معاف
پرزاهـــــد و باندي سپک بارد طاعت ده
سبب داده پـــــر محفوظ بي ده عشق چاف⁸⁹
هـــــغه چاته چي طاعت مرغوب محبوب شي
داهـــــمه ده واره عشق ، و کـــــره انصاف
د زاهـــــد و کفاف قـــــوت ولايموت دي
په زيادت بي حکـــــم کبېري د اسراف
سرگـــــردان اهل دنيا دي په طلب کښي
مـــــورپه نه شي مگر خاک شوشکم ناف
خـــــدای دي صبر قناعت زما روزي کړي
(ملا اميره) لـــــه خپل نفسه کړه خلاف

***

که صـــــادق بي له گناه کـــــره خان حنيف
په تقوا و عبادت کـــــره نفس ضعيف
دنيکـــــان و محبت د خـــــان عادت کړه
خـــــدای دي نه کاندې گـــــمراه د چا حريف
د جاهـــــلو له صحبت به بـــــعيد گـــــرزه
په صحبت بـــــه دنيکـــــان و شوي لطيف

⁸⁹ ښايي چاپ وي؟

د ملا امیر دیوان

عشق بازي له میانه واخـــــــــــــــله که دانایې
 په خپل ځان کـــــــــــــره جامه د عشق لفیف
 پـــــــــــــه ویل د محققانـــــــــــــو فـــــــــــــهم وکړه
 هـــــــــــــر گفتن یې تـــــــــــــر مرجان و در ظریف
 هـــــــــــــر کامل له خپله ســـــــــــــوزه تصنیف کړی
 ناقابل ده (مـــــــــــــلا امیر) کـــــــــــــوي تصنیف

***

ماچي و خوړل ديــــــــــــار د لاس تریاق
 راخڅه ورک شـــــــــــــو و وخت د صبح و د اشراق
 ستاله حبه ما سیوا شوه فـــــــــــــر اموشه
 بیا پـــــــــــــه یاد دیار شیرین دهـــــــــــــان بزاق⁹⁰
 سرگردان و پای دوان شوم په عالم کنبی
 د عشق آس می خابک ولید تـــــــــــــر براق
 چي وصال می د دلبری په کـــــــــــــوڅه وشو
 دا خــــــــــــلاص پــــــــــــرمیدان پاته شومه طاق
 له هـــــــــــــغه پس خوشحالی شوله را پېښه
 بیامی ولید ځان جـــــــــــــهان شومه آفاق⁹¹
 په ظاهر صورت مشغول یم له عالمه
 ذمیمه شـــــــــــــوله بدل پـــــــــــــه نېک اخلاق
 (مـــــــــــــلا امیر) ده مـــــــــــــدرس د عشق په علم
 دهـــــــــــــر بیت ثواب دې⁹² ډېر شي تر عتاق⁹³

***

ســــــــــــتاد وصل د گلشن زمــــــــــــاشتیاق

⁹⁰ بزاق: دخولي نارو ته وايي. کله کله دخولي په معنا هم کارېږي.

⁹¹ په اصل کې ورته کنبلي دي: برهوش آدم

⁹² دې = دي بې

⁹³ عتاق: د مينځواو مريانوا آزادول

د ملا امیر دیوان

څه به وایم د هجران د لوی فراق
زه تر سرو ترمال و خپل جانان ته
خدای دې نه کاندې زما قول په نفاق
په ژراسره زما بوتي کاني ژاري
خلاف نه ده دمعشوق عاشق مشتاق
بد عمل زما حجاب دیار له مخ شو
ورکبده دې د حجاب په نیک اوراق
د توحید په دریاب غرق شه حجاب نشته
بسه وصال به دې روزي کاندې رزاق
د قسمت برخي و هر چاته رسپري
منتظ ورت ته ولاړ دې قول عشاق
دوه جهان چي له تاهیر شوه (ملا امیره)
څه په کار دې خراسان ملک د عراق

***

بې جذب الهي به څوک پیدا کړي د زړه چاک
هغه به مجذوب کبړي چي یې رب که سینه پاک
عامل د شریعت شه ته خضوع و انقیاد کړه
تمثیل دامرکاندئ زیاتي نه لری هیڅ واک
که فضل درب وشي تابه کي⁹⁴ شاه شاهان
رتبه د عشق به در شي تابه کي⁹⁵ خس و خاشاک
هغه (مي) بختورده چي دی تېر تر نام و ننگ شي
محکمه شریعت وي پخپل دین کښي وي چالاک
د عشق مثال غمی ده دوه جهان ه قیمت نه دئ
فرض (بي) پته بده دي چي له تانه شي بېباک

⁹⁴ کي = کړي

⁹⁵ کي = کړي

دملا اميرديوان

گوره هرزارع چي تخم خرڼه که په مخکه
حرام باندي خرمن دئ هم ثمر و هم خوراک
حال داليا و گذشته و وپسه داشان و
په درون کښې جوش خروش ودهيچانه و ادراک
خامان هغه کسان دي چي ظاهر جوش و خروش وي
نه وي دی تېرشوی ترننه سره افلاک
روح دده محبوس وي په ناسوت په ملکوت کښي
ذيقه يې سينه وي غريب گريزي گربوان چاک
خپل نفس ورته وايي تر تانشته (هيخ) ذاکر بل
که دی په داغلط شوتلخ يې کئ شيرين باغ ناک
بسکه (ملا اميره) خه ويل دي ترخوله خېڅي
فقيران دز ماني دي مبتلاخه ورته شاک

***

من و عن د کتاب ورک دهغه چاشي
چي د عشق دودونې⁹⁶ برشي تر د اووه سماک
درې ذکره په حديث کښي بيان شوي که خبر يې
يومي لساني دوييم قلبي دريم روجي ثناک
لساني مي لقلقه ده قلبي ذکر و سوسه ده
روجي مشاهده ده در سول په قول پاک
فرحت در روجي ډېر دئ که پورورغي سالک
پر (ملا امير) چي راغي همپشه ده فرحناک

***

هرمريددي خپل شيخ بولي پير کامل
تابه کاندي و مقصود ته پيرو اصل
سست يقين که مريددي دواصل و که

⁹⁶ دودونې = دودونه ئې (لوگي ئې)

د ملا امیر دیوان

دی به پاتنه معرا⁹⁷ شي بي حاصل
اول شرط دمريدي مي خپل يقين ده
که شرط ترک شي مشروط پاته شي عاطل
پرنواقص که کامل يقين خووک و که
ستاد پاره به ناقص پير شي کامل
هرمريدي و خپل شيخ ته تسليم کاندې
په دغه تسليم به شي بالغ عاقل
جماعت ورد وظيفه پرخان لازم کړه
تقوا خووی کړه دگناه نه شي عامل
دسلوک بيان مي کړي په پښتو دئ
(ملا اميره) فرق کوه د حق باطل

***

رانبکاره شوه داشنه ای حسن جميل
محسنات د دنيا شوه خووار و ذليل
بنايستي د دواړو کونو سرکوزي که
چي بي وليد زماديار حسن اصیل
په کامل صفت موصوف زماد لبرده
خووک به نه وکي⁹⁸ سيالي کثير قليل
ترچشمانومي خوناب ستاله فراقه
نه په وهېرم چي قصير شي که طویل
په طلب دخپل جانان يم سرگردانه
پرې بي نه ردم که غرق شم په رود نيل
سرو مال زمافديه ترخپل جانان ده
(ملا اميره) صادق شه مه کړه تعطيل

⁹⁷ معرا: لوخ لپې

⁹⁸ وکي = وکړي

دملا اميرديوان

ستا و وصل ته حيران ده زمادل
شين توتي دگلستان ده زمادل
له فلکسه سنگ رېزي راباندي اورې
سرگردانه پرزمين هم پراسمان ده زمادل⁹⁹
خوب خندا راخخه ورک ديارپه مينه
خوډبه ژاري په طلب دخپل جانان ده زمادل
پر عاشق د معشوق کله دلسوزي شي
دلسوزي مهرباني ته نگران ده زمادل
غم د عشق راخخه هېرکړه نورغمونه
ستاله غمه سرگردان هم نالان ده زمادل
د ظاهردنمن که زرتوري په لاس وي
هيڅ باک نشته په عذاب له نفس شيطان ده زمادل
بندي کړي دي دهجرپه زندان يم
متنفردله اختلاطه دانسان ده زمادل
ځان ملبوس د بې ننگيه په لباس کړه
(ملا اميره) له جهان خخه ترسان ده زمادل

***

د ساقی له برکته ملک گلزاروینم
پررگلانود بلبلوچونهاروینم
زه بلبل ستادگلشن يم بل گلشن خه کوم
خزان نشته ستاگلشن همپش بهاروینم
هرگلشن لره خزان شته له فلکه
په امان زه ستاگلشن له هراضراروینم
عاشقان مي بلبلان دياردباغ دي
ساکنان (مي) عاشقان زاغان فراروینم

⁹⁹ تردې نيم بيتي وروسته دوهم نيم بيتي څلورڅپي زيات دی.

د ملا امیر دیوان

نوشته مي پر محفوظ دفتر د عشق ده
تسلسل د عاشقانو واريه و اړوینم
مو منانو موني په عشق پیدا کړه
په عقبایې لویه گټه د دیدار وینم
له دیدار څخه محروم ټول کافران دي
عشق بې نشته دوی مقهوره د قهار وینم
بسه شیرین بیان د عشق ده (ملا امیره)
راشه وخت کتو تاه دئ اوس تلوار وینم

***

خدای را کړي پاکیزه دین د اسلام
دغه رحم درحمان ده لوی انعام
جماعت مي طریقه د پاک رسول ده
خبردار شه لومونځ ونه کړي بې امام
تارکان د جماعت به شرمنده وي
په عقبابسه مختورن وي هم بدنام
تل درود واسه تغفار وایه په ژبه
شفاعت به دي روزي شي د نبي خیر الانام
توکل تقوا همپش پرځان لازم کړه
د بنمن بند کړه د خضوع په محکم دام
بیا منقاد د خپل پادشاه شه که دانایې
محکومي ته همپشه کړه د حکام
(ملا امیر) غریب دو عاگوی دهر مومن ده
خصوصاً د خپل پادشاه هر صبح و شام

***

دیاردید لره ورځم بې پروبال یم
له دیدنه بې شرمم بې جمال یم

دملا اميرديوان

زه غلام ييم بېکاره ديارپه کار کښي
کم همته بد هنره بد خصال يم
بندگي دي قبلوم پر دوه چشمانو
ياره ته مي کړه قبول زه ډېر ملال يم
رقيبانو سرگردان کړم په عالم کښي
ستاد ربار لره درخيم بند په جنجال يم
درقيب له هـمراهي مي سل توبې دي
ناديده يار مين کړي پر شين خال يم
کيمياگر (دي) دکيميا په طلب گريزي
ديار وصل زمـا کيميا په قيل وقال يم
عاشقان کيمياگران طلب ديار کړي
که غافل شوم له طلبه بد فعال يم
د تغير تبديـل لار نشته زمـا ويار ته
په طلب بي دوصلت و دوصلال يم
حيران پر مه و خان (ته) و جهان ته
ولي ورک خان و جهان شوي کمال يم
زه منکر له بندگي د نفس شيطان يمه
(ملا امير محمد) بننده د ذوالجلال يم

***

په ظاهر غريب مـلا باطن ملنگ يم
په اسم ذات سره خوشبويه تر لونگ يم
لـوی اقليم د مومن زړه ده بي پايانه
وربې¹⁰⁰ نه کړم له غماز سره په جنگ يم
که لښکر د د بنـمن ډېر ده هيڅ باک نشته
پنځه غشي مي په لاس ناست پر پلنگ يم

¹⁰⁰ وربې = ورپه بي

د ملا امير ديوان

پنځه غشي مي پنځه فـرض لمونځونه
 که ماتينگ کـر هـزه ولاړ ديار پرتنگ يم
 ديارنگ مي جـماعت دپاک رسول ده
 مومنان بـي¹⁰¹ تينگـو و هـزه ناصح لنگ يم
 پاک مسجد مي ده پالنگ مورباندي ناست يو
 پرې بي نه ږدم که هرڅوپه صورت خورنگ يم
 که وصلت له ياره غـوارې لار دغه ده
 که مي تينگه کـر هـدالار بادشاه اورنگ يم
 افضل کړي خدای زمـور دين ترکل اديانو
 که عامل د شريعت شـوم هـزه خوشرنگ يم
 ستاد عشق له زخمه سور لکه سور گل يم
 عاشقان دي واره سـره ، نه چي زه رنگ يم
 دو صال طلب لازم پـرمـما غريب ده
 دهجران په اوردي سوي خـوار پتنگ يم
 هـمراهي د بي دينانو په کار نه ده
 بهتر د اچي له بي دينو څخه پر خنگ يم
 که رویت مي په نصيب ستاله جمال شي
 خورند سـر به همپشه لکه متنگ¹⁰² يم
 د سراج الملت والدين بنه دبد به ده
 (ملا امير) دده دو عاگوي نه دپرتنگ يم

***

کباب کـر ي دئ زمـازره اوردهجران
 دغه اور هـجران ديار غوارم تاوان
 په عـوض کنبی وصال غـوارمه جانانه

¹⁰¹ بي = به بي

¹⁰² متنگ : کمند ته وايي (ظفر اللغات) او کمند دلومي په معنا دلته له بيت سره سر لگوي.

دملا اميرديوان

که وصال معاوضه شي نشته زيان
معشوقه له عاشقانو حجاب نه شي
دا ادب ده د عاشق معشوق ترميان
که عاشق لهره سل روح د خان پيداشي
همگي به کي¹⁰³ فديه ترخپل جانان
په دنيا کښي بي بل حب و مقصودنه وي
کل مقصود بي وي دلبر، ژاري حيران
هغه خوک چي په نظر د معشوق نیک شي
بيايي سپورکاندي د عشق پر آس دوان
د دنيا نام ننگ واره خني هېرشي
پروانه کړي د دنيا په سـود وزيان
کل همت بي وي مصروف ديار په حب کښي
بل حب نه کړي صادقان دي عاشقان
په بيان د عشق شيرين مي روح و جان شو
(ملا اميره) درپاشه پرسپين ميدان

***

ستاله غمه راته اوردي کل زمين
بي مثال ده زماد لبر مخ بي رنگين
محبت زما و سـيله ده و وصال ته
رقيبانه و راته کړي دي کمين
بل اسباب د عاشق نشته بي له عشقه
د عشق اور په و سـوخي رقيب لعين
بي تکليفه هېڅ قاصد مقصودنه مومي
سرگردان دي قاصدان په زړه غمگين
اومي غوښي چي په دېگ کښي جوش ونه که

¹⁰³ کي = کړي

دملا اميرديوان

وېې نه خوړي که غني وي که مسکين
چي پخته د عشق په اور کښي عاشق نه شي
حساب نه ده په رتبه دکاملين
د خامانو خامکاري سوزو وگدا زده
تل به ژاري دی بعيد وي له تمکين
په بيان د (ملا امير) هغه پوهېږي
چي سالک وي پخته کارزړه يې وي سپين

***

په تناب د زلفو بنديم د جانان
نه خلاصېږم که بنډمه دوه جهان
هيڅ مي وېره له رقيه غمازنه شي
پر خوان وينمه پيره د تور زلفان
شش طرفه فيوضات د جانان اوري
خالتي نه ده هيڅ آفاق زمين اسمان
عاشقان همېش په غم کښي خوشحالي که
وصال غواړي پروا، نه کړي په هجران
که نن گوري تورو سپين ديار په خط کي
ته عامل شه همېشه گرز ترسان
نه حسب نه به نسب د چاپه کار شي
چي حاضر شي دمحشر په لوی ميدان
خوشحالي دنیک عمل ده ونيکانو
بد عمل به غمگيني شي دعصيان
که رضاد جانان غواړي رضا پرېږده
که جانان له تارضا شوڅه په کار حورو غلمان¹⁰⁴
درضادي طلبگاره خو اور بنده يم

¹⁰⁴ دانيم بيتی ترنور وڅلورڅپي اوږد دی.

دملا اميرديوان

(ملا امير) ده گناهـ کار غـ واري غفران

***

چي خالق تخليق وکئي¹⁰⁵ زمـ اذ ژوندون
بيا عاشق يې پر خـ ان کـ ږم راغي بېلتون
په خپل عشق سره طالب زه دوصال شوم
شب وروزيـ سرگـ ردان په جگر خون
نه پوهېږم زمـ ا په باب قلم څه کنبلي
چي يو غـ م وي نوشته که په زرگون
که مي ورکه خـ موب خندا شوه ستاله حبه
په کار نهـ دي د دنيا ډېر نعمتون
نـ و ر غـ مونه راخـ ه ږد يار غمو کره
يار نيولي دي له مـ خـ سل حجابون
محـ ر مات شهنـ اک شـ و ه سل حجابه
له مذکـ و ره تقـ و ا کـ نـ دي صالحون
په نصيب د عـ ا شـ قـ انـ و عـ جز و نـ يـ ا زـ ده
ديار حـ ب د عـ ا شـ قـ انـ و دـ ه ژـ و نـ دـ و ن
تل مشغول د يار پـ ه و صل صادقـ ان دي
سمندر غـ و نـ دي ساکن اور يې مسکون
تمام صورت مي ستاد عشق په اور کباب شو
(ملا اميره) تالـ ه اور د عـ شـ ق صـ ابـ و ن

***

معشوقـ ان د عـ ا شـ قـ انـ و قـ ا تـ لـ ان
بې تقصيره ځني يـ و سـ ي د ل و جـ ان
په عالم کنبې سرگـ ردان گريان وي
بيا يې قـ و ت وي د زړه وينه دخپل ځـ ان

¹⁰⁵ وکئي = وکړئ

د ملا امير ديوان

ځني ورک صبر و سکون ديار په مينه
همپشه يې او بڼه کي ځي تر دوه چشمان
بې غمي شي پر حرامه په دنيا کښي
د فراق او بڼکو تر ځان وگرېوان
دوه جـهانه ځني هېر شي بې دلـبره
سرو مال کـري صدقه تر خپل جانان
په کـوڅه ديار ولاړ بې نام و ننگ وي
مـرتبه يې وي بلنده تـر اسـمان
په اول کښي محبت بيا گـمنامي ده
(ملا اميره) گـمنام شـه که يې پوهان

***

له هـجرانه همپش ژاړم پـه نارو
ديار ديد پر مـاشيرين ، تـرقند مسرو
درقيب پـه محبوسـي بـه هيڅ بند نه شم
زه محبوس يـم دخپل يار پـه زولنو
چي يې تـوري زلفي بيا پر مخ خپري کړي
عـاشقان سينه سـوزان په اند پښنو
رقيبان يې راتـه کښېنول په څنگ کښي
اوس مي ولي په تـکړو¹⁰⁶ په سنگ رېزو
بـدبختي درقيب داوه لـه اوله
چي يې ذات دده پيدا کـر لـه اورو
بيا يې وکـر تـکبر پـه سجده کښي
په کار نه شـو عبادت دډ پر کلو
رقيبان مي دښـمنان دپاک ايـمان دي
(ملا امير محمد ه) ځـغله پـه گامو

دملاميرديوان

***

خال دي ايڻسي دئ پــــه ميان کڻبي دابرو
 نن مجنون غوندي عــــذاب کڙمه ليلو
 ودربار ته دي ملنگ پــــردوهه ناست يم
 ولاڙبه نه شــــم مگر ديدرا کڙي خيالو
 منتظر دي دديــــدن لکه بلبل يــــم
 خوبه گــــر زمه محرومــــه له کتو
 ياره جــــوره شڪوفه پــــه زمستان کڙه
 اوک نه وي جان دــــم ساغ مي کڙه خوشبو
 جــــدايي ديار ترخه وصال شيرين ده
 که يــــوخله وصال کاندي نن پېرزو
 عــــاشقان دي شهــــبازان ديار په مينه
 سرگــــردان دي پرزمين پرلــــو يو غرو
 ربه روي ستاد دوستانــــوم ي دروري
 عــــاشقان کــــه منور په انوارو
 ستاد عــــفو مقام پت له هــــره چاده
 (ملا اميره) عــــفو غواړه په زارو¹⁰⁷

***

زمــــاپه زړه يارد عشق اورولگاوو¹⁰⁸
 بيايي روح راخه يووړ غم يې نورولگاوو
 خوشحالي دزندگي را پوري غم شوه
 غم يې دروننده هجران زور پسرما پورولگاوو
 دنفس باغ مي ســــتاد عشق په اورايره شو

107

په مقطع کي لږڅه تصرف سوي دئ. په اصل کي داسي وه:

ستاد عفو مقام پت له هره چاده زماد لږه

ملا اميره عفو غواړه په چراو په زارو

108

شاعر (ولگاوو) دخپلي لهجې سره سم کښلي دئ اوسنی ليکدود يې (ولگاوه) دئ.

دملا اميرديوان

یک بینی یکجہتی بیا پرما زروولگا و
 مجوف زرگی می دک پسه سل فکرو و
 دتو حید په نور شو دک عجب بی شور و لگا و
 رقیبان حیران ولا پرزما و حال ته
 دتو حید نور می پیره په رقیب اور و لگا و
 دمعشوق پسه طلب ستړي عاشقان ده
 (ملا امیر) می په طلب سرخیل گورو لگا و

***

راشئ مومنانو دخپل رب ثنا گوئی کوو
 محکمہ پر خپل دین شو و بادشاه ته دو عا گوئی کوو
 راغلی اروسان دي دوی و مور و ته حیران دي¹⁰⁹
 غیرت د دین به و کړو مور به هم پهلوانی کوو
 حیات دي ز مور بادشاه و ی کل اسباب برابر وینم
 قتل به کفار کړو مور پر دوی شمشیر بازی کوو
 پر خلافت د چار یار دي محکم ز مور بادشاه و ی
 مغلوب دي کافران شی چی پر دوی مور غالبی کوو
 بد بخته کافران دي نا امیده له قرآن دي
 فتح به خدای را کړي د قرآن مور پیروي کوو
 انگریز که اروسان دي ز مور جنگ خنخه ترسان دي
 مومنان ټول شیران دي اوس پر دوی به چا بکی کوو
 ترسان می اروسان دي دلاوره مومنان دي
 غازیان منتظران دي مور دوی ته کار سازی کوو

¹⁰⁹ دامیر حبیب الله خان په وخت کي افغانستان ته دروسانو دراتگ خبره له تاریخي مدار کوسره سمه نه خپزي. دشاعر مراد به یا په سیمه کي دبلشویکي نفوذ دخپریدو خطروي اودی به بی دروس دتجاوز په نامه تعبیروي او یا به نو بردر قد باندي دروسانو پوځي تېري ته اشاره وي. دغه واقعه دغازي امان الله خان د پاچهۍ په اووم کال پېښه سوې ده (۲۷ قوس ۱۳۰۴ ش) او په دې ډول نو تر دغه کاله پوري دشاعر ژوند هم یقیني کېدلای سي؟

د ملا امیر دیوان

کفار که هر خوډ بردی د دین عقل بی هېر دی
بې جنگه بې نه پرېرېدو د خپل دین مورغاوري کوو
قاتلان که مقتولان شو که پاته پر میدان شو
سو د منده مومنان دي (ملا امیره) مو عظمي کوو

***

تريوسف ډېر بنایسته زمـوړ پيغمبرو
ستاره ورته عاجـز شمس و قـمرو
غلبه دنـوړيې تېره تـر هر چاوه
په خـوبانو کښي خرگند لکه زيړ لـمرو
دو حدت له باغـه درخته رانـبکاره شوه
نه بيې مـثل پـرزمين لکه نـبـتـرو
د کـمال پـه مېوه پـره دغه درخته
مـومنانومي نوش کـړي بـه ثـمرو
شاکـران د دې مېوې بـه سـر بلندوي
تورزا غـان له دې مېوې خـخه کـورکرو
مومنان دي خدای غافل په دین کښي نه کړي
غـافلان لـه خپله دینه گاو و خـرو
د طاعت بارچي بابا آدم پـه شاکـر
مـومنان بې¹¹⁰ قبلوي بارد پـدرو
مـومني ده نيکنامي د عـقبا گـته
مـومنانو تپينگه کـر په که مي ضررو
د نبي پـردین ثابت شـه (ملا امیره)
سپي رقيب ثابتـه نه شـو لوی خـطرو

***

ته آئینه دشـرع نـسه¹¹¹ و خپل مخ ته¹¹²

د ملا امير ديوان

ستا عیبونه به بنکاره شي ته نیکبخته که بدبخته
 نبسه طاعت و بندگي د پاک الله کړه
 له ریا څخه ځان ساته ، نفس بدبخته
 سره اورونه دي په لاس د د بنمنانو
 ستا طاعت و سر و مال سوځي یک لخته
 ستا په بڼهر کښي بڼه کوته په دولت¹¹³ ډکه
 بېغم نه شي د بنمن ستاده په زړه سخته
 که ولاړ خپل کوته وي تر سهاره
 اوس باد شاه يې گوياناست يې پر خپل تخته
 د تقوا تبغ په لاس ونیسه محکمه
 درایله به کي¹¹⁴ د بنمن ستا تخت و بخته
 سرگردانه له خپل نفسه ډېر عالم ده
 (ملا اميره) جهادي شه مې پرېږده گرم ويخ ته

***

د دنیا که جستجوی پردا جهان که¹¹⁵
 که خدای هېروي آخرت لره تاوان که
 پر جهان باندي ژړا ديار له حبه
 دا ژړا د محبت دخدای دوستان که
 چي د عشق په تبغ يې غوڅ د زړگي سر شي
 د فراق په اوبنکو تر ځان وگرېوان که
 د صادق عا شق ژړا ده پخپل ځان کښي
 که مخلوق ته شي ظاهر د ځان نقصان که

¹¹¹ نسه = نېسه

¹¹² دا غزل په اصل کي د (ت) په ردیف کي . ماد (ه) ردیف ته را نقل کړه .

¹¹³ دولت دلته د دنیا په معنا راغلی دی .

¹¹⁴ کي = کړي

¹¹⁵ که = کا

دملا اميرديوان

دين دنيا سره ضدین (دي) هيڅ شڪ نشته
په يوه ځای اورا و به کله مکان که
دادنيا که پخپل فکـر گلستان کـرې
عاقبت به يې خراب دمـرگ خزان که
منزه دئ عشق د نفس له خـوی خصلته
دامشکل ده چي ديدہ څو ک بې چشمان که
جاهلانـو په دنيا دین بدل کـرې
ددنيا هـر پرده نه که دین نسيان که
که دانايي پـر خپل سرنيسه لاسـونه
وجاهل ته نصيحت ډـر عالمان که
ناصحان که نصيحت د دین بيان کـرې
(ملا امير) به يې قبول ږدول وجان که

***

محبت د خـداي دوستان بې خـداي نه که
په يوه زړه کـنبي به دوه محبت ځای نه که
په ظاهـر وړي له عالم باطن له حقه
مشاهده يې له خـدايه بل رای نه که
چي توانگـر د قناعت په خـزانه شي
هيڅ کـذر به د غنيا نو په سـرای نه که
احتياجي بې خـپله ربه دبل نه که
روح و جـان به بې له خـدايه فدای نه که
عـاشقان دي طالبان ديار د و صل
که و اصل شي و معشوق تـه وای وای نه که
په کـوڅه کـنبي د معشوق حيران ولاړوي
خوښ خـرم وي په حيرت کـنبي هم تلاي نه که
حال و قـال دي موافق شه (ملا اميره)

دملا اميرديوان

سالکان دي خدای خودبين خود نماي نه که

***

جام دمی پياپی نوش کره ما په ذوقونه
زړه مي سوری لکه نی پسه نغمو او ازونه
يار زمبابې وفا پسه جفادی عالمه
نقصان کل زمماخپل دگنانه دريا بونه
يار مي گل زه بلبل پسه ژراپسي مرمه
دبلبل سينه تل ترختلي خارونه
دلبري دلجووي رهبري دي غوارمه
که ما خلاص په اخلاص کړي دغم له بارونه
ما غريب کره بعیدله شیطانه شديد
بدلوي سودايي پسه دنيا جنتونه
ما مريد کره قریب دگلشن عندليب
ستا حبيب ستا مجيب پر بنندم سر مالونه
بڼه جلال بڼه جمال شين دي خال ده صنمه
په ظهور دي خراب دکفار و ملکونه
ستا نظر شو وخنجر په مجروح مي خگر
سپين دي غاښ و انوار په روښان اسمانونه
ستا صديق ستا رفيق تر هسه و شفيق
يار غار دسردارد هجرت په مز لونه
پتول و خوبان افضلين مي جانان¹¹⁶
به تری مه تری په آیات حدیثونه
ستا ابلق تر فراق و تپرشوی مطلق
ناز بردار ، راز کردار تر جمله حجابونه

116 دانيم بيتی په لږ تصرف را نقل سوی دئ. په اصل کي داسي و:
پتولو خوبان پرماگران افضلين مي جانان

دملا اميرديوان

دا بيان شـوعيان د(امير) پـه زبان
خـوش لسان درفشان دجانان صفتونه

***

د عشق اورمي پـرزړگي وکـړه پوښتنه
زما پر حال په چابکي وکـړه پوښتنه
شپږد اغـونه عشق را کـړي پرسينه دي
د ازخـمونه دمـرگي وکـړه پوښتنه
ورنځـورتـه که دوا دديدن ورکـړي
زما دوا ده پر هېزي وکـړه پوښتنه
بيکاره غـلام دياريمـم ورته ژاړم
نن د غـلام پر بېکاري وکـړه پوښتنه
هيڅ حاجت زمـا په کار و خدمت نشته
زما ژړا يار خـوښوي وکـړه پوښتنه
درقيب د لاسه ډـرپـه زړه غـمجن يم
نن زما پر غمگيني وکـړه پوښتنه
عشق جـهازشوگله يې کـړم په محبت کښي
ته مـهر يان شه پر غرقـي وکـړه پوښتنه
(ملا امير) پـه سپينه زېره تل ژړا کـړي
راشه زمـا پر غريبي وکـړه پوښتنه

***

الماسي خنجر پـه لاس زمـا د دلبرده
عاشقان پـه قتلوي دا يې هنرده
چي په برخه يې خـواري د سوزگداز شي
خـود به ژاړي چي زخمي يې د زړه سرده
هـغه څوک چي وي بېغم ديار له فکـره
سـړي نه ده پـه مثال دگاو خـرده

د ملا امیر دیوان

دمحبت په اوربې سوي په کلونو
چي وصال راباندي راغي نن اخترده
غلامي مي په اخلاص دکامل وکړه
اوس ماډون شوم دکامل هسي نظرده
وخادم ته دمخدوم فيض رسېږي
هيڅ شک نشته درسول دخولې خبرده
عاشقان (بې) وديدن ته هوسېږي
ځني پاتسه نام و تنگ وسيم وزرده
صادقان ديارپه مينه هغه څوک دي
چي په لاس (بې) همپشه دعشق دفترده
عاملان دشريعت مي فايضين دي
پاک الله ځني راضي هم پيغمبرده
عاشقان ترسروم سال ويارته تېردي
چي ليدلی بې جانان په خپل بصرده
ديارميني تورکودي کړم په جهان کښي
خاکساري مي جوړه کړې پرخپل سرده
گمنامي لويه رتبه ده (ملا اميره)¹¹⁷
اختلاط دزمانې دپرشور وروشرده

***

که وصال داشنای غواړې روغ دغه ده
بياڅه نه شي دمـرگي سخته نارده ده
نن دي وارده چي راکب پـرخپل مرکب بې
له مرکبه که شيوه شوې توره شپه ده
په تياره کښي څوک رسېږي ومقصودته ؟
لوي مثال دئ نيکي واخله لارښکاره ده

¹¹⁷ اصل: گمنامي لويه رتبه ده ملا اميره فقيره.

د ملا امير ديوان

کــمبختان مي غــافلان ديار له ذکره
 لــغزیده وي و خپل نفس ته مسخره ده
 پــر همت د زاهدانو آفرين شه
 نفس شيطان يې پــه عذاب بنه تماشه ده
 پيروي د پاک قــران مــوپه نصيب کړي
 چي همبش ز مورپه خــوله وړدو وظيفه ده
 په نصيب مــوشفاعت د پاک رسول کړي
 پاک سبحان بې کي¹¹⁸ خوشحال کړي و عده ده
 له دې خپلي بــدبختي خخه په عذاب يم
 گيله نشته پر هــرچامي توره شپه ده
 هــر عاشق شيرين گفتن شيرين زبانه
 (ملا امير) مي درياشي ډکې¹¹⁹ ســينه ده

***

هغه څوک چي صادقــان وي ستاپه مينه
 محبت بې¹²⁰ همبشه پــرخپل يار وينه
 اول حال د سالک دادئ اي درو پــشه
 چي پــه حــب کي دخپل شيخ به فناه شينه
 حقيقت د حــب بې هلته ظاها ررېري
 چي د پاک رســول په شرعه عمل وينه
 دويم حال د صادق داده په محبت کښي
 چي د پاک نبي پــه حــب کښي فنا وينه
 دريم حال فنا فی الله بــولي طالبه
 بې له ياره مــاسواکل ترک وهينه

118 بې کي = به بې کړي

119 ډکې = ډکه بې

120 بې = به بې

دملا اميرديوان

هغه عشق نه دئ بل خسه دئ دروغ وايي
 چي خالي به له دې درو جو خوک وینه
 هرچي لارد شريعت يې وي پرې اينبي
 ره برده شيطان اورتي¹²¹ خکوينه
 که باوردي پسه آيات و حديث کپري
 ملحدي پسه طريقت کني ډېره وینه
 هغه خوک چي مستقيم پر شريعت شوه
 پسه سپين مخ به آخرت لره ورځينه
 خدايه عشق مي برابر شريعت کړي
 چي مقام دموحدی، مي روزي شينه
 (ملا امير) غريب صادق کړي ستاپه مينه
 امان را کړي په توحيد کني له لعينه

***

ستادهجران په اوروسوی ارامي غواړمه¹²²
 زړه مي زخمي داستاله لاسه دوايي غواړمه
 دوامي وصل دجانان گنج نوري غواړمه
 زه خوار مسکين یم بې تسکين زه دلجو بې غواړمه
 ستاد محبت په درياب غرق صدف دري غواړمه
 زه غواص تېر (يم) ترخپل سراجرت قوي غواړمه
 له دواړو کونويم بېغم روشندلي غواړمه
 له پخته گانومي حساب کړي گمنامي غواړمه
 سيروسلوک راباندي تېرشو مقبولي غواړمه
 نفس وشيطان مي د بنمان ستامهرباني غواړمه
 زم مشرب دنقشبند پير مجددي غواړمه

¹²¹ اورتي = اورته يې

¹²² دې غزل ته پر سرکنبلي دي: مناجات فقير ملا امير محمد

دملا اميرديوان

تاچنڊبه ســـــوزيمه نورمحمدي غوارمه
درعشق توسوختيم دروصلت رهنمايي غوارمه
عمرم عبث گذشت درطاعت عمرثاني غوارمه
پيرمي اولادد عـــــمريارپيرقريشي غوارمه
ملا امير(خواريبي دامنگيرزي¹²³ غلامي غوارمه

***

په خـــــويانـــــو کني کلانه راشه راشه
زمـــــادزپه محبه گـــــرانه راشه راشه
پيروي دي قبلـــــوم پـــــردوو چشمانو
ته بي نورزمـــــاد چشمانه راشه راشه
زما دپيرنـــــوربه رهبرشي ستا ترنوره
ستانوربه شي رهبره ترسبحانه راشه راشه¹²⁴
(دا) ستانـــــورده وسيله زماو وصال ته
تـــــه همبش پـــــرخيل رب گرانه راشه
مـــــحبت ديارا فضل تـــــردوه جهانه
ته بي زمـــــادزپه ارمانه راشه راشه
په کامل صفت موصوف تـــــرکل عالم بي
باطن نـــــورظاهـــــرانسانه راشه راشه
ستامت هـــــمبشه فـــــخرپه تاکاندي
تـــــه ســـــرداريبي دنيا نه راشه راشه
ډېردي قـــــدرهم حرمت پرخيل خالق ده
کامل ميره دخـــــوياننه راشه راشه
کمينه امتي ســـــتاييم پاک رســـــوله
زه (اميرمحمد) ســـــتاد غلامانه راشه راشه

¹²³ زې = زه بي

¹²⁴ دغه بيت دري څپي زيات دئ. (هوتک)

دملا اميرديوان

***

عشق سـرسري نه ده چي له سره دي بدرشي
محبت عارضي نه ده چي له زړه خخه بدرشي
بيان د عشق کـومـه و سالک ته يې بنيمه
مشتق له عشقيه دئ چي پيچان پر بل شجرشي
عشقيه مي هغه شی ده چي غالب شي پرگياه
ذات دگياه ورک شي عشقيه مي پراظهرشي
مثال دمومن داده که انصاف لـري منصفه
که عشق باندي غالب شي ترگياه (بي) حال بترشي
عشق ده په دوه قسمه ته يې زده کړه اي سالکه
يومي رحمانی بل شیطانی که دي باورشي
شیطانی هغه ته وايي چي نقصان د شريعت وي
ناري تجلې ويني په غلط مي گاوو خرشي
رحمانی هغه ته وايي چي پر شرع مستقيم وي
شوارق به دانوار فيوضات باندي مطرشي
تميز ددي دوو گران دئ د خطر خای يې دغه ده
سالـم به ترتيب پرې هغه خوک چي بختورشي
زه (ملا امير) فقيريم په بيتو کـم بيانونه
محناج زه دو عايم که پر ماد خدای نظرشي

***

بدبخته زمانه شوو له طاعته غافلان دي
ودين ته يې شا کـرې په دنيا پسي روان دي
بيدارشئ مومنانـو لوی سفر لري په مخه
نکير منکر به درشي سوال جواب يې په ايمان دي
کامل که دي ايمان وهيخ دي وپره خطر نشته

¹²⁵ عشق پيچان يورازگياه ده، چي پر نور وگلانور اتا وپري.

د ملا امير ديوان

راووزه ونيكي ته بد عمل دي د خان زيان دي
فهم و كه (اي) مومنه عاقبت دادنيا پاته
محصل دهرچا مرگ دي خني پاته يتيمان دي
سپين زړه دي تورېري گناهونه دي ډېرېري
صيقل (بي) اسم ذات ده شريعت كه پر اوړاندي
پنځه روخي ژوندون دي عاقبت به روانېرو
ژاره (ملا اميره) نفس شيطان دي د بنمنان دي

***

يوه درخته يې نهال كړه په قدرت كښي¹²⁶
خلور بناخ (بي) وريپدا كړه په زينت كښي
هر (يو) بناخ له گوناگون مېوي خخه پرده
زاغان خني محروم بلبلان گله په وصلت كښي
بلبلان چي همېشه پر گل مين ملامت نه دي
معطريې دل و جـان په حقيقت كښي
چي بلبل غـوندي صادق په مينه نه شي
دامشکل ده چي به گـله شي په جنت كښي
ساكنان دهغي درختي هغه څوك دي
چي ترسرو تر مال تېر شي په محبت كښي
مـثال د درختي ذات د پاك حبيب ده
چاياران يې خـلـور بناخه په قربت كښي
بلبلان مي عـاشقان دخداي دوستان دي
رب وركړې خـوشحالي په آخرت كښي
زاغان مي كافـران منكر الحق دي
محرومي شـوله وريپښه په خلقت كښي
په اول كښي مي ابيات مـغلق ويلي

¹²⁶ داغزل په اصل كې د (نې) په رديف كې وه.

د ملا امیر دیوان

په آخريې معنی گوره په وضحت¹²⁷ کښي
ر به سر و مال قـربان زما تر نبي کړي
(ملا امير) غريب غلام تل په خدمت کښي
عاشقان ديار جـفا پرو فابولي
(ملا امير) فقير مغموم ده په هـجرت کښي

***

د خپل اشـنای ديدن له تلمه په تلوار...
زه خبر نه وم چي په مخه رقيبـان راځي
ديار دغم گـردو غبار زما پر ځان راځي
ديار له عشقه مي خوناب نن تر چشمان راځي
(را) ميسر به وصال نه شي بي ژړا عالمه
د فراق او بنکي مي به پري پر گربوان راځي
دا دنيا که همگي گل وگلـزار شي
عـاقبت به شي فنا دمرگ خزان راځي
څه دغم ژوندون بي زما په قسمت را کړ
بي له ياره د عشق دو دمـي تـردهان راځي
زما په او بنکـو هـيڅ اثر پر جانان نه شي
زما پر حال نن په ژړا زمين اسـمان راځي
سرگردان و پايـدوان پـردا دنيا يمه
ترک به نه کړم ستا طلب که هر څو زيان راځي
د جنت تـرگلـو زياتي تـماشـه ده
چي مستغرق شم ديار فيض لکه باران راځي
که وفانه کـري نن دژوند رـمق باقي ده
او که نه وي (ملا امير) غـريب گريـان راځي

***

¹²⁷ وضحت = وضاحت ، څرگندتيا

د ملا امير ديوان

ستاج فاده همپشه مـاژ پوي
 رقيبـان پـه نصيحت مـا خنـدوي
 زه حيران يـم چي ژړا کـم که خندا کـم
 نه پـوهېږم چي يارزمـا خه خوبـوي
 د جـرس له حاله حال زما معلوم شو
 تـرخندا زمـاژ پـا ايـا ر قبلـوي
 داد نيا د ژړا اـځـا ي چي بېغـم نه شـې
 ستاژ اـلـر ه اجـرت يار در کـوي
 دا جـرت حساب مي خپـله زندگي ده
 عـاقت د صورت حجاب پاره کـوي
 دمحـشر پـه روځ به نـيک و بد نـيکاره شي
 دانـايـان مي نـيک پـه بد نه بدلوي
 آئينه د زړه صفا کـړه له هـر زنگه
 (ملا اميره) خدای رحـمان ده رحم کـوي

***

عـاشقان دي بيماران پـه زړه زخمـي
 دديـدن زکات غـواړي پـه مسکـيني
 هـيڅ حـاجت بـي د دنيا پـه چـاره نه وي
 نه پـه کار بـي وي جنت غـلمان حـوري
 دخپـل يار ديدن بـي خوښ تـردوه جـهان وي
 قاسـم کـړي بـنـه قسـمت دئ ازلي
 دتو حـيد د باغ مي هـر عـاشق بـلبل ده
 ودې باغ تـه بل مـرغه لار نه لري
 دگلـانـو و سـيل بي بـهاره نشته
 دديـدار روځ لـو ي بـهاره کـاملي
 په نصـيب دي بـنه ديدار په لـو ي بـهاره

د ملا امیردیوان

(ملا امیره) جنت پر پرده د دیار شه محبتی¹²⁸

****

**

*

*

*

*

---

¹²⁸ تردې غزلي وروسته دنسخې په پای کې د (زمامقصود) رکاب راغلی دئ خو نسخه پرهمدې ځای نيمگړې ده اوزه نه پوهېږم چې خوپانې به يې لوبدلې وي (م. هوتک).

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**